

MĚSÍČNÍ BULLETIN ANALYTICKÉHO ODBORU ÚSTAVNÍHO SOUDU

ZÁŘÍ 2025

OBSAH · ABSTRAKTY

SPRÁVNÍ PRÁVO	Účelová komunikace Definiční znaky veřejně přístupné účelové komunikace	<u>4</u>
TRESTNÍ PRÁVO	Presumpce nevinny - Porušení presumpce nevinny a zásady <i>in dubio pro reo</i> při jednostranném hodnocení důkazů Účinné vyšetřování - Právo na dodatečné účinné vyšetřování aneb právo pozůstalých nahlížet do spisu GIBS po střelbě na FF UK - Právo na účinné vyšetřování při posuzování psychického týrání Vazba - Nutnost vyčerpání mírnějších opatření před uvalením vazby - Náležitě odůvodnění předstižné vazby - Doktrína zesílených důvodů u dlouhotrvající vazby Zabezpečovací tendence - Nemožnost změny zabezpečovací detence na ochranné léčení a nezávislé znalecké posouzení Procesní - Právo poškozeného vyjádřit se k věci Adhezní řízení - Právo dítěte se zdravotním postižením na náhradu nemajetkové újmy	<u>5</u> <u>6</u> <u>8</u> <u>9</u> <u>10</u> <u>11</u> <u>12</u> <u>14</u> <u>15</u>
OBČANSKÉ PRÁVO	Opatrovnictví - Právo rodiče odmítnout soudem zvažovanou osobu příbuznou jako opatrovníka pro správu jmění dítěte Rodinné právo - Účinný výkon rozhodnutí o styku a péči o dítě Civilní právo procesní - Nesprávné poučení o nepřípustnosti dovolání - Posouzení přípustnosti dovolání Nejvyšším soudem při výkladu vůle stran smlouvy	<u>16</u> <u>18</u> <u>19</u> <u>20</u>
OSTATNÍ	Právo na přístup k soudu - Souhlas opatrovnického soudu k podání žaloby nezletilým Právo na soudní ochranu - Požadavky na odůvodnění rozhodnutí o vrácení soudního poplatku - Změna rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření z hlediska náležitého odůvodnění Odpovědnost státu za škodu - Subjektivní promlčecí lhůta u náhrady nemajetkové újmy způsobené porušením práva na účinné vyšetřování - Přesvědčivé odůvodnění výše zadostiučinění za nesprávný úřední postup Restituce - Zachování restitučního nároku v případě žádosti restituentů o finanční náhradu a jejího přijetí v určité výši	<u>21</u> <u>23</u> <u>24</u> <u>25</u> <u>26</u> <u>28</u>

OBSAH · ZAHRANIČNÍ SOUDY / ČASOPISY

ZAHRANIČNÍ SOUDY

- Ústavní soud Itálie [30](#)
- Ústavní soud Rakouska [30](#)
- Spolkový ústavní soud [32](#)

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

- European Human Rights Law Review [33](#)
- International & Comparative Law Quarterly [33](#)
- Modern Law Review [34](#)
- Human Rights Quarterly [34](#)
- Juristen Zeitung [35](#)
- Neue Juristische Wochenschrift [35](#)
- NJW Spezial [37](#)
- Deutsches Verwaltungsblatt [37](#)
- Österreichische Jurist:innenzeitung [37](#)

IV. ÚS 2979/24

13. 8. 2025

Zamítnuto

Fiala Josef

Definiční znaky veřejně přístupné účelové komunikace

Pokud orgány veřejné moci posoudí existenci definičních znaků veřejně přístupné účelové komunikace ústavně konformním způsobem a dospějí k závěru, že tyto znaky naplněny nejsou, není určení, že dotčené pozemky nepředstavují účelovou komunikaci ve smyslu § 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, porušením práva na soudní a jinou právní ochranu dle článku 36 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 13. 8. 2025 zamítl IV. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatele Miroslava Adámka na zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 32/2024-48 ze dne 5. 9. 2024 a rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích č. j. 52 A 67/2023-77 ze dne 3. 1. 2024.

Narativní část

Správní orgány i soudy posuzovaly, jestli konkretizované pozemky naplňují definiční znaky veřejně přístupné účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích. Správní orgány prokázaly existenci alternativního přístupu a soudy uzavřely, že tím nebyl naplněn čtvrtý definiční znak, tedy existence nutné a nenahraditelné komunikační potřeby. Krajský soud zamítl správní žalobu stěžovatele. Zdůraznil, že správní orgány unesly důkazní břemeno ohledně existence jiné cesty. Námitky stěžovatele o omezené sjízdnosti či o hypotetickém budoucím zemědělském využití nejsou právně významné. Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatele. Potvrdil, že menší komfortnost nebo zimní obtížnost alternativní cesty nemůže založit veřejnou přístupnost účelové komunikace. Stěžovatel v řízení nevznnesl ani neprokázal okolnosti, které by naplnění tohoto znaku odůvodňovaly.

Stěžovatel především namítal, že správní soudy nesprávně vyhodnotily skutečnosti týkající se alternativní dopravní obslužnosti jeho pozemků.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud zkoumal, zda napadená rozhodnutí zasáhla do ústavně zaručených práv a zda řízení jako celek bylo spravedlivé. Stěžovatel jen opakoval námitky ze správního a soudního řízení, aniž by předložil relevantní ústavněprávní argumentaci. Správní soudy se řádně zabývaly posouzením všech definičních znaků veřejně přístupné účelové komunikace, zejména existencí nutné komunikační potřeby. Rozumně vyhodnotily existenci alternativní cesty. Nejvyšší správní soud své závěry obsáhle a přesvědčivě odůvodnil s odkazy na právní úpravu a judikaturu. Ústavní soud proto neshledal žádné pochybení a připomněl, že právo na soudní ochranu neznamená automaticky právo stěžovatele na úspěch ve věci.

Ústavní soud s ohledem na výše uvedené ústavní stížnost zamítl.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Josef Fiala. Soudce Milan Hulmák uplatnil odlišné stanovisko k výroku i odůvodnění nálezu.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

I. ÚS 743/25

19. 8. 2025

Vyhověno

Řepková Dita

Porušení presumpce nevinoty a zásady *in dubio pro reo* při jednostranném hodnocení důkazů

Jestliže obecné soudy v rámci prokazování viny obviněného přistoupí k hodnocení důkazů jednostranně, nevezmou do úvahy nutnost uplatnění zásady presumpce nevinoty a z ní vyplývající zásady *in dubio pro reo* a nezabývají se ani povahou trestního řízení jako nejzazšího prostředku, poruší takovým postupem základní práva obviněného dle čl. 8 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele V. F. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 19. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. 8 Tdo 910/2024-778 ze dne 13. 11. 2024, rozsudku Vrchního soudu v Praze č. j. 10 To 25/2024-680 ze dne 25. 3. 2024 a rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 80 T 10/2022-595 ze dne 27. 9. 2023 pro porušení čl. 8 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny.

Narativní část

Krajský soud stěžovatele odsoudil za pokus přečinu ublížení na zdraví a zločin vydírání k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2,5 roku, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 3 let. První skutek spáchal tím, že v přítomnosti policistů plnou silou udeřil kovovou holí do místa, kde poškozená přidržovala kari síť plotu. Soud dovodil úmysl způsobit jí zranění, ke kterému nedošlo, protože těsně před dopadem hole síť pustila. Druhého skutku se dopustil tím, že na poškozenou při jejím průchodu kolem jeho pozemku po cyklostezce křičel, že pokud nestáhne výpověď, všechny postřelí, a že má známosti na státním zastupitelství. Krajský soud vyšel z kamerového záznamu přítomných policistů a výpovědi poškozené, kterou shledal věrohodnou ve spojení s dalšími nepřímými důkazy oproti výpovědi stěžovatele.

Vrchní soud skutkové závěry krajského soudu potvrdil, korigoval však právní kvalifikaci ve vztahu k časové působnosti trestního zákoníku. Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatele, neboť jeho námitky shledal jako opakování předchozí obhajoby. Závěry odůvodnění rozhodnutí obecných soudů označil za jasné, logické, přesvědčivé, bez znaků libovůle při hodnocení důkazů.

Stěžovatel se ústavní stížností domáhal zrušení rozhodnutí soudů s tím, že stojí na nedostatku důkazů a mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry existuje extrémní nesoulad. Dle něj závěr o vině na základě provedených důkazů nelze učinit, soudy porušily zásadu presumpce nevinoty i zásadu *in dubio pro reo*. Namítal, že soudy bezdůvodně odmítly provést jím navrhovaný znalecký posudek a že zejména druhý skutek prakticky není vymezen, bez časového i místního určení, takže se proti němu nemohl fakticky bránit.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Trestní řízení jako výraz právního státu může zasáhnout do základních práv jen tehdy, pokud je jednoznačně zjištěno a prokázáno, že se obžalobou přednesený skutek objektivně stal, že představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a že odsouzená osoba je skutečně tou, která jednání spáchala nebo se na jeho páchání podílela (viz nálezný sp. zn. II. ÚS 4266/16). Princip presumpce nevinoty dle čl. 40 odst. 2 Listiny vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese důkazní břemeno, a tudíž i povinnost prokázat jednotlivci s jistotou mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, že spáchal trestný čin, z něhož je obviněn. Trestní právo je nejzazší prostředek a trestní represí lze uplatnit jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

V projednávané věci u prvního skutku soudy opřely závěr o úmyslu stěžovatele zasáhnout poškozenou zejména o kamerový záznam a jeho bezprostřední vyjádření. Z těchto důkazů však nebylo možné mimo rozumnou pochybnost dovodit, že úder směřoval přímo na ruku poškozené, resp. že stěžovatel měl úmysl ji zasáhnout. Tím soudy úmysl „dotvořily“ a zatížily své rozhodnutí rizikem extrémního nesouladu mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry. Nezohlednily ani okolnost, že policisté událost původně postoupili správnímu orgánu a případ mohl být řešen jako přestupek. Soudy proto nepostupovaly v souladu s požadavkem, aby vina byla prokázána mimo rozumnou pochybnost a nerespektovaly princip proporcionality při užití trestní represe.

U druhého skutku šlo o situaci „tvrzení proti tvrzení“, která na soudy klade zvýšené požadavky na hodnocení provedených důkazů a přesvědčivé odůvodnění. Krajský soud označil výpověď stěžovatele za spíše nevěrohodnou s odkazem na jeho výpověď k prvnímu skutku a na souvislost druhého skutku s dlouhodobými spory. Takový postup obrací logiku dokazování a nepřipustně využívá minulá či jiná jednání jako podpůrný důkaz aktuální viny. Opomněl, že obviněný smí při své obhajobě vypovídat i nepravdivě a nelze mu to klást k tíži u hodnocení dalších důkazů.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Nelze postupovat způsobem, že jeden skutek „zapadá“ do jednání, kterého se měl dopouštět v minulosti, a proto je jeho výpověď spíše nevěrohodná. Následně při posuzování věrohodnosti poškozené soud přitom nepostupoval srovnatelným způsobem. Nezhlednil stejnou konfliktní dynamiku, ač shledal, že v minulosti měla vystupovat s vyšší mírou násilnosti. Tím porušil požadavek zákazu deformace důkazů. Krajský soud nemůže v trestním řízení deklarovat, že nebude přihlížet k jednotlivým konfliktům stěžovatele a poškozené, ale přesto jednání v těchto konfliktech „přičte“ k tíži jedné ze stran.

Vrchní soud tyto odvolací námitky nepřezkoumal s potřebnou mírou detailu, převzal obecná tvrzení o bezvadnosti dokazování a odkázal na „vnitřní přesvědčení“ nalézacího soudu, aniž by je podložil obsahem rozsudku. V takové situaci však měl postup krajského soudu a napadený rozsudek pečlivě přezkoumat a odůvodnit, proč konkrétně stěžovatelovým odvolacím námitkám nevyhověl.

Nejvyšší soud poté dovolání odmítl s poukazem, že soudy neměly pochybnosti a námitky stěžovatele jsou opakováním jeho obhajoby.

Podle Ústavního soudu obecné soudy odsoudily stěžovatele, aniž by vina byla prokázána mimo rozumnou pochybnost. Svým postupem nerespektovaly presumpci nevinu a z ní vyplývající zásadu *in dubio pro reo*. Rovněž nevzaly v úvahu, že trestní právo je prostředkem *ultima ratio*, a nezhledly možnost využití jiných právních prostředků, přestože počátek celého sporu byl řešen jako přestupek. Tím došlo k porušení základních práv stěžovatele dle čl. 8 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí obecných soudů zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 470/25

4. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Procesní – účastenství v řízení

Příbáh Jiří

Právo na dodatečné účinné vyšetřování aneb právo pozůstalých nahlížet do spisu GIBS po střelbě na FF UK

Pokud Generální inspekce bezpečnostních sborů odepře stěžovateli coby příbuznému oběti právo nahlédnout do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu policie při zásahu, při němž došlo k usmrcení jeho dcery, porušuje tím jeho základní právo na účinné vyšetřování vyplývající z práva na život podle článku 6 Listiny základních práv a svobod a článku 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Příbuznému oběti svědčí právo na dodatečné účinné vyšetřování, jehož cílem je prověření, zda ke smrti jeho dítěte přímo či nepřímo nepřispěla také nedbalost nebo opomenutí policejních orgánů při plánování a vedení zásahu. Musí být účinné, nezávislé, rychlé, důkladné a řádné, transparentní a zajišťující dostatečné zapojení příbuzných obětí. Poslední podmínka se projevuje zejména zpřístupněním vyšetřovacího spisu.

Pojem vyšetřování vykládá Ústavní soud autonomně v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Není proto podstatné, že v konkrétním případě formálně neprobíhalo vyšetřování, či dokonce trestní řízení podle vnitrostátních trestních předpisů.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele L. K. rozhodl II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 4. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, že Generální inspekce bezpečnostních sborů postupem spočívajícím v nezpřístupnění spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu Policie České republiky při zásahu v budově Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 21. 12. 2023 porušila základní právo stěžovatele na účinné vyšetřování vyplývající z práva na život podle článku 6 Listiny a článku 2 Úmluvy.

Generální inspekci bezpečnostních sborů zakázal, aby pokračovala v porušování stěžovatelových základních práv, a přikázal, aby stěžovateli zpřístupnila spis související s šetřením shora uvedeného postupu Policie ČR, vedený pod č. j. GI-4151-70/ČJ-2023-842011-K. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl. Dalším pozůstalým nepřiznal postavení vedlejších účastníků řízení.

Narativní část

Stěžovatel je otcem dívky, která se stala jednou z obětí střelce na FF UK. Podáním u GIBS se domáhal nahlédnutí do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu příslušníků policie při zásahu v budově fakulty. GIBS jeho žádosti nevyhověla s tím, že ve věci nezahájila trestní řízení, ale vede šetření v rámci plnění dalších úkolů dle zákona o GIBS. Stěžovatele ohledně uplatnění práva nahlížet do spisu odkázala na trestní řízení, kterým policie prověřovala okolnosti střelby a které bylo odloženo, neboť střelec spáchal sebevraždu.

Stěžovatel podal podnět městskému státnímu zastupitelství k přezkumu postupu GIBS, neboť považoval její postup za nezákonný a v řízení se považoval za poškozeného. Má tudíž oprávnění vyžadovat spisy včetně těch, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení. Městské státní zastupitelství stěžovateli sdělilo, že spis přezkoumalo a nevyplývala z něj skutečnost důvodně nasvědčující podezření ze spáchání trestného činu osobou spadající do působnosti inspekce. Vrchní státní zastupitelství podání stěžovatele vyhodnotilo jako nedůvodné a zopakovalo stejné argumenty. Pozitivní závazek státu vést účinné vyšetřování byl naplněn trestním řízením vedeným policií, v němž stěžovatel aktivně uplatnil práva poškozeného.

Stěžovatel v ústavní stížnosti nesouhlasil s rozhodnutími a postupem GIBS ani státních zastupitelství při šetření možného pochybení příslušníků policie při zásahu proti střelci.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že stěžovatelovy námitky směřují k tzv. předprocesnímu postupu policejních orgánů (GIBS), jenž není součástí trestního řízení podle trestního řádu a v jehož rámci se operativní policejní prací provádí potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících, že byl spáchán trestný čin. S ohledem na posouzení podmínek řízení a vymezení předmětu řízení proto zaměřil svou pozornost na okolnost nezpřístupnění spisu GIBS coby trvajících zásahu do základních práv stěžovatele. Pokud jde o přezkum napadených vyrozumění státních zastupitelství, v této části je ústavní stížnost zjevně neopodstatněná, což je dáno podstatou posuzované věci. Případné zrušení těchto rozhodnutí by nebylo způsobilé zajistit naplnění stěžovatelem formulovaného požadavku – zpřístupnění spisu GIBS.

Ústavní soud odkazem na závěry formulované v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva uvedl, že stěžovatel jako otec oběti má právo na tzv. dodatečné účinné vyšetřování. Jeho cílem je prověření, zda ke smrti stěžovatelovy dcery nepřispěla, byť jen nepřímo, také nedbalost či opomenutí policie při plánování a vedení zásahu.

Pojem vyšetřování vykládá Ústavní soud jako autonomní pojem v souladu s rozhodovací praxí ESLP. Dodatečná vyšetřovací povinnost nemusí mít trestněprávní povahu, neboť v případě nedbalostních činů postačuje i občanskoprávní nebo kázeňské řízení. Není proto podstatné, že v tomto případě nikdy neprobíhalo vyšetřování konkrétních policistů či proti nim nebylo vedeno trestní řízení. Dodatečné účinné vyšetřování musí být účinné, nezávislé, rychlé, důkladné a řádné, transparentní a zajišťující dostatečné zapojení příbuzných obětí. Posledně uvedená podmínka se projevuje zejména zpřístupněním vyšetřovacího spisu inspekce policie, tedy spisu vedeného ohledně možného pochybení zasahujících policistů. Nelze tedy přisvědčit názoru vrchního státního zastupitelství, podle něhož byla povinnost vést účinné vyšetřování při zjištění porušení práva na život splněna – a v zásadě vyčerpána – již prověřováním provedeným v rámci trestního řízení vedeného proti střelci.

Stěžovatel se domáhal pouze toho, aby provedené šetření – bez ohledu na výsledek – probíhalo transparentně, čehož chtěl dosáhnout zpřístupněním spisu GIBS. Tento požadavek zůstal nenaplněn. Stát své pozitivní závazky dle článku 2 Úmluvy a článku 6 Listiny nesplnil ani jinými prostředky. Žádoucí výsledek totiž nepřinesla ani činnost zvláště zřízené vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny, ani obecně vstřícný přístup GIBS, který Ústavní soud kvitoval.

Ústavní soud proto uzavřel, že generální inspekce odepřela stěžovateli právo nahlédnout do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu policie při zásahu, při němž došlo k usmrcení jeho dcery, čímž porušila jeho základní právo na účinné vyšetřování vyplývající z práva na život. Pro úplnost dodal, že právo stěžovatele nahlížet do spisu není bezbřehé a např. utajované informace podle zvláštního zákona nemusí být při nahlížení zpřístupněny.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jiří Příbáš. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 1689/25

27. 8. 2025

Vyhověno

Křestánová Veronika

Právo na účinné vyšetřování při posuzování psychického týrání

Znak týrání lze naplnit i jednáním výhradně ve formě psychického násilí, pokud jej oběť prokazatelně vnímala jako těžké příkoří. Je zároveň třeba přihlížet k době trvání, následkům na oběť a předchozím okolnostem, které měly na vnímání oběti vliv.

Pokud soud shledá takové jednání beztrestným, poruší tím právo oběti na účinné vyšetřování a neoprávněně zasáhne do jejího práva nebýt podrobena krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení vyplývajícímu z čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky A. B. (jedná se o pseudonym) zrušil II. senát Ústavního soudu nálezením ze dne 27. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Nejvyššího soudu č. j. 7 Tdo 725/2024-1843 ze dne 5. 3. 2025 pro porušení čl. 7 odst. 2 Listiny a článku 3 Úmluvy.

Narativní část

Obvodní soud uznal manžela stěžovatelky vinným ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Toho se měl v rozmezí 14 let dopouštět na stěžovatelce. Městský soud jeho odvolání zamítl. Nejvyšší soud obě rozhodnutí zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu k novému projednání a rozhodnutí s pokynem doplnit dokazování. Obvodní soud obviněného znovu odsoudil. Městský soud jeho rozsudek zrušil. Ve svém posledním rozhodnutí obvodní soud znovu uznal obviněného vinným a poukázal na dlouhodobé a opakované psychické týrání stěžovatelky. Městský soud odvolání obviněného zamítl jako nedůvodné. Nejvyšší soud rozsudky nižších soudů zrušil a obviněného zprostil obžaloby s odůvodněním, že jeho skutek nebyl trestným činem.

Stěžovatelka namítala, že Nejvyšší soud jednání obviněného bagatelizoval a nezohlednil kontext a historii jejich vztahu. Některá důležitá skutková zjištění buď úplně ignoroval, nebo je dezinterpretoval. Držel se stereotypních představ o typické oběti domácího násilí a zlehčoval její prožité útrapy, čímž přispěl k její sekundární viktimizaci. Senát 7 Tdo podle ní soustavně rozhoduje v případech týrání jinak, než zbývající senáty Nejvyššího soudu. Měl jí tedy vyhovět, když navrhovala předložení věci velkému senátu.

Odůvodnění Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve zdůraznil právo oběti na účinné vyšetřování i v případech, kdy tvrzeným trestným činem mělo dojít k zásahu do práva nebýt podroben špatnému zacházení. Jde o právo na náležitý postup orgánů činných v trestním řízení. Jeho součástí naopak není právo na výsledek v podobě zahájení trestního řízení, popř. odsouzení.

Senát 7 Tdo se neodchýlil od podstaty výkladu znaku „týrání“, nýbrž šlo „pouze“ o posouzení, zda konkrétní skutek odpovídá tomuto vymezení. Neměl proto povinnost předložit věc velkému senátu, čili neporušil právo stěžovatelky na zákonného soudce.

Týráním se rozumí zlé nakládání s jinou osobou, které pociťuje jako těžké příkoří. Odpovědnost lze dovodit i v případech, kdy pachatel používá výhradně psychické násilí. Jednání je potřeba posuzovat v celém jeho kontextu. Právě u této formy týrání by totiž jednotlivé izolované prvky mohly působit nedostatečně. Často se totiž jejich zlý charakter projeví až ve vzájemné souvislosti.

Ústavní soud zdůraznil dvě podstatná specifika této věci. Jednak daný skutek probíhal po značnou dobu (14 let), jednak byla stěžovatelka vystavena fyzickému násilí již v době před započatím tohoto skutku. Doba trvání skutku se zde totiž počítá až po jeho uzákonění jako trestného činu. Již v předchozím období ji však obviněný hrubě fyzicky napadal. Přestože předchozí jednání nelze považovat za trestné, nemůže soud ignorovat jeho vliv na pozdější stav stěžovatelky. Tehdejší fyzickým násilím si totiž obviněný vytvořil podmínky pro to, aby mu později stačily i méně intenzivní formy nátlaku. Do budoucna tak mohl pouze připomínat předchozí jednání různými náznaky a účinně tak posilovat obavu stěžovatelky, že ho zopakuje. Z toho důvodu mu stačilo vyvíjet na stěžovatelku nátlak méně intenzivními prostředky. I těmi jí však způsoboval typické následky týrání: pocit příkoří, ponížení a v konečném důsledku psychickou poruchu. Tento kontext Nejvyšší soud zcela opomenul. Nezohlednil ani závěry znalců, které u stěžovatelky upozorňovaly na vznik posttraumatické stresové poruchy.

Nejvyšší soud ve svém odůvodnění navíc zjevně bagatelizoval některé části stíhaného skutku. Zahrnul do něj nelogické úvahy a necitlivé formulace, u nichž Ústavní soud spatřuje riziko sekundární viktimizace oběti.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Svým rozsudkem tak Nejvyšší soud porušil stěžovatelčino právo na účinné vyšetřování vyplývající ze zákazu krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení dle čl. 7 odst. 2 Listiny a článku 3 Úmluvy. Proto jej Ústavní soud zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Veronika Křesťanová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 404/25

19. 8. 2025

Vyhověno

Wintr Jan

Nutnost vyčerpání mírnějších opatření před uvalením vazby

Pokud podle trestního soudu obviněný zdržuje průběh řízení, může využít prostředky k zajištění jeho účasti. Vazbu nemůže nařídít, pokud lze účasti obviněného dosáhnout mírnějšími opatřeními, zejména předvedením. Jinak poruší právo obviněného na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele J. F. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 19. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výrok I rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tz 62/2024 ze dne 29. 1. 2025 pro porušení čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel je stíhán pro zločin podvodu v rozsahu nejméně 29 milionů Kč. V souvislosti s trestním řízením jej okresní soud vzal do vazby, ze které jej o rok později po přijetí peněžitě záruky propustil. Krajský soud vydal odsuzující rozsudek, který vrchní soud zrušil. Soud prvního stupně tedy měl o věci rozhodovat znovu, stěžovatel se však z hlavního líčení opakovaně omlouval ze zdravotních důvodů. Krajský soud v podezření, že své obtíže zveličuje, nařídil použití operativně pátracích prostředků – sledování a údaje o telekomunikaci. Zjistil, že stěžovatelovy problémy nejsou natolik závažné, aby se nemohl účastnit hlavního líčení. Proto nařídil vzít jej znovu do vazby ze dvou vazebních důvodů. Jednak z obavy, že se bude stěžovatel vyhýbat výkonu rozhodnutí a jednak, že by mohl činnost opakovat.

Krajský soud vazbu třikrát prodloužil. Proti tomu stěžovatel opakovaně brojil, ale vrchní soud žádné z jeho stížností nevyhověl. Ústavní soud zasáhl nálezem sp. zn. III. ÚS 1966/44 a třetí vazební rozhodnutí zrušil. Obstrukce stěžovatele, kterými zdržoval hlavní líčení, nezakládají obavu, že se bude skrývat. Zároveň soudy nevzaly v potaz doktrínu zesílených důvodů. Na základě stížnosti ministra spravedlnosti pro porušení zákona rozhodl i Nejvyšší soud. Uvedl, že nález Ústavního soudu je potřeba analogicky uplatnit také na ostatní vazební rozhodnutí, která proto zrušil. Ponechal však v platnosti původní rozhodnutí o vzetí do vazby. Ztotožnil se s názorem, že u stěžovatele panovala obava ze skrývání.

Mírnějších prostředků soud nemohl užít, protože by je pro obstrukční jednání stěžovatele nešlo realizovat. V tomto rozsahu stěžovatel rozsudek Nejvyššího soudu napadl ústavní stížností.

Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdil, že nebyly splněny důvody útekové vazby. Navíc podle něj nelze vazbou nahrazovat mírnější zákonné způsoby zabezpečení účasti obviněného na hlavním líčení. Obecné soudy dostatečně nezdůvodnily, proč by jejich využití nemohlo obstrukcím zabránit. Nakonec uvedl, že soud nadále odročoval hlavní líčení pro jeho nepříznivý zdravotní stav, přestože byl ve vazbě a nemohl tak jednat obstrukčně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Vazba představuje nejzávažnější zajišťovací prostředek. V úvahu přichází jen tehdy, kdy ji nelze nahradit mírnějším opatřením. Lze ji uplatnit pouze za zákonem stanovenými účely, které nelze rozšiřovat. Takovým důvodem není samo o sobě obstrukční jednání vedoucí ke zdržování řízení, což zdůrazňuje judikatura Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva například ve věci *Tymoshenko proti Ukrajině*. Pokud není jednoznačně naplněn vazební důvod, musí se soudy o užití méně invazivních způsobů zajištění účasti obviněného alespoň pokusit.

Pojem „skrývání se“ skutečně lze ve výjimečných případech rozšířit i na situace, kdy obstrukční jednání brání postavit obviněného před soud. To však nepopírá podmínku, že je nejprve potřeba využít mírnějších prostředků. V tomto případě krajský soud věděl, kde se stěžovatel nachází, a znal jeho totožnost. Mohl jej tedy předvolat nebo dát předvést. To neudělal, aniž by to dostatečně odůvodnil. Navíc není jasné, proč by krajský soud takového mírnějšího prostředku nemohl využít, když stěžovatele nechal předvést k vazebnímu zasedání, ani proč předem tento prostředek vyhodnotil jako neúčinný, když se o nic takového ani nepokusil.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Smyslem vazby není trestat obviněného, ani kdyby soudy měly za to, že zveličuje svoje zdravotní problémy či se vyhýbá účasti na jednání. Nejprve se musí pokusit zajistit jeho přítomnost na hlavním líčení mírnějšími prostředky než vazbou. Žádný ze soudů navíc neposkytl právně relevantní důvody pro obavu, že se stěžovatel bude skrývat či uprchnout. Krajský soud tím porušil právo stěžovatele na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny.

Stejná práva porušil také Nejvyšší soud, když rozhodnutí krajského soudu potvrdil. Napadený výrok rozsudku Nejvyššího soudu proto Ústavní soud zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jan Wintr. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1887/25

7. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Řepková Dita

Náležitě odůvodnění předstižné vazby

V rozhodnutí o předstižné vazbě podle § 67 písm. c) trestního řádu musí být přesvědčivě zdůvodněna aktuálnost obav z opakování trestné činnosti. Soud se musí vypořádat s argumenty, kterými obviněná osoba zpochybňuje existenci vazebních důvodů, pečlivě zvážit její aktuální osobní a finanční situaci, i časové hledisko spočívající v délce doby, jež do rozhodnutí o vzetí do vazby uplynula od posledního skutku, který je obviněné osobě kladen za vinu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele M. K. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci č. j. 55 To 157/2025-72 ze dne 27. 5. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, v jehož důsledku bylo zasaženo do práv stěžovatele zaručených čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny. Ve zbývajících částech směřujících proti usnesení Okresního soudu v Liberci č. j. 0 Nt 21031/2025-27 ze dne 24. 4. 2025 ústavní stížnost odmítl jako nepřípustnou.

Narativní část

Okresní soud vzal stěžovatele do předstižné vazby a zároveň rozhodl o nepřijetí opatření vazbu nahrazujících. Krajský soud stížnost státního zástupce zamítl. Ztotožnil se se závěrem okresního soudu o existenci vazebního důvodu a zopakoval podstatná zjištění, z nichž plynulo, že předmětný skutek spáchal právě stěžovatel. Proti stěžovateli je vedena exekuce, a ačkoliv stěžovatel doložil, že dosahuje takových příjmů, které mu umožňují zajistit potřeby rodiny, stíhaná trestná činnost byla motivovaná finančním ziskem, a nebylo možné vyloučit, že v ní bude stěžovatel pokračovat. Od posledního skutku, který mu soudy kladly za vinu, sice již uplynula doba delší jednoho roku, k ukončení trestné činnosti však podle odposlechů nedošlo dobrovolně, nýbrž z důvodu obavy z možného vyzaření. Tohoto jednání se měl navíc stěžovatel dopouštět ve zkušební době podmíněného odsouzení za podobnou trestnou činnost.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal absenci konkrétních skutkových okolností, které by prokazovaly aktuální a reálnou obavu, že bude pokračovat v trestné činnosti; důvod předstižné vazby podle něho nebyl naplněn.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Mezi předpoklady pro vzetí obviněného do předstižné vazby patří především důvodná obava vyplývající z konkrétních skutečností, že obviněný bude opakovat trestnou činnost. Trestní soud v tomto ohledu musí mimo jiné vyhodnotit současnou situaci obviněného, jeho osobní postoj, sklony, návyky, zdravotní stav, rodinné zázemí i prostředí, v němž se pohybuje. To však soudy v nynější věci dostatečně neučinily.

Obecné soudy nijak nezohlednily, že od doby spáchání skutku a vzetí stěžovatele do vazby uplynul více než rok. Tuto skutečnost sice vzaly na vědomí, žádné závěry z ní však nedovodily, a to přesto, že měla zásadní vliv na posouzení, zda lze skutečně mít obavy z toho, že stěžovatel bude trestnou činnost opakovat. Soudy v tomto ohledu neuvedly žádná konkrétní zjištění, přičemž zmíněné časové hledisko nebylo možné překlenout pouhým odkazem na stěžovatelovu trestní minulost. V této souvislosti se soudy měly vypořádat především s tvrzeními stěžovatele, že ostatní osoby podílející se na trestné činnosti jsou omezeny na svobodě, a možné obnovení nějaké součinnosti s nimi proto nepřicházelo v úvahu.

Soudy rovněž nevzaly v potaz další podle Ústavního soudu významnou skutečnost, a to aktuální ekonomickou situaci stěžovatele.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Krajský soud např. nezjišťoval, jakým způsobem jsou vedeny stěžovatelovy exekuce, a jestli skutečně v jeho případě není možné, aby na základě jím doložených příjmů dokázal současně zabezpečit rodinu i splácet dluhy. Stěžovatel opakovaně tvrdil a dokládal, že nyní disponuje dostatečnými příjmy, soudy však jeho námitky nezohlednily.

Konečně krajský soud pochybil též tím, že při svém rozhodnutí vycházel mimo jiné z odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, se kterými však stěžovatele neseznámil, a neumožnil mu, aby se k nim vyjádřil. Tím porušil jeho právo na kontradiktornost řízení. Náležitě se pak soudy nezabývaly ani možností nahrazení vazby navrhovaným dohledem probačního úředníka či písemným slibem stěžovatele. Jejich odůvodnění bylo i v této části obecné a nedostatečné.

Vzhledem k tomu, že soudy řádně, přesvědčivě a logicky neodůvodnily napadená rozhodnutí a nezabývaly se konkrétními námitkami stěžovatele, porušily jeho právo na soudní ochranu a právo být slyšen, a v důsledku toho zasáhly též do práva stěžovatele na osobní svobodu. Z těchto důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti částečně vyhověl a zrušil napadené usnesení krajského soudu. Usnesení okresního soudu s ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodování obecných soudů odmítl jako nepřípustnou.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 1563/25

6. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Kühn Zdeněk

Doktrína zesílených důvodů u dlouhotrvající vazby

Pokud vazební soudy při dalším rozhodování o trvání vazby obviněného nerespektují doktrínu zesílených důvodů a naopak v průběhu času přesvědčivost jejich argumentace klesá, porušují právo obviněného na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 1 a 5 Listiny základních práv a svobod a právo na řádný proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky G. W. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 6. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 11 To 87/2025-62 ze dne 26. 3. 2025 pro rozpor s čl. 8 odst. 1 a 5 a čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbytku odmítl ústavní stížnost pro nepřípustnost.

Narativní část

Orgány činné v trestním řízení zahájily proti stěžovatelce stíhání pro zvlášť závažné zločiny, zejména podvod, neoprávněný přístup k počítačovému systému a účast na organizované zločinecké skupině. V dubnu 2024 vzal okresní soud stěžovatelku do vazby. Od té doby rozhodovaly soudy o její vazbě opakovaně. V projednávané věci okresní soud zamítl žádost stěžovatelky o propuštění z vazby. Shledal trvající útěkový a předstížený vazební důvod. Odůvodnil, že stěžovatelce hrozí vysoký trest odnětí svobody, nemá pevné sociální vazby a existuje důvodná obava z útěku i pokračování v trestné činnosti. Krajský soud stížnost proti tomuto rozhodnutí zamítl a potvrdil trvání obou vazebních důvodů. Také konstatoval, že stěžovatelka může podstoupit potřebnou léčbu ve vazební věznici.

Stěžovatelka namítala, že vazební soudy porušily doktrínu zesílených důvodů a ignorovaly její zdravotní stav.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Vazební rozhodnutí představuje citelný zásah do osobní svobody a musí se proto vždy opírat o konkrétní a přesvědčivé důvody. Podle doktríny zesílených důvodů s délkou vazby klesá její legitimita a soudy musí uvádět stále konkrétnější a silnější argumenty pro její trvání. Vazební soud nemusí reagovat na všechny dílčí či nadbytečné odkazy obviněného, ale musí vždy vypořádat jeho podstatné námitky. V projednávané věci však soudy své závěry odůvodnily stručně a nepřesvědčivě.

V rozhodnutí o vzetí do vazby okresní soud odůvodnil útěkový důvod vazby hrozbou vysokého trestu a stěžovatelčinými vazbami na Ukrajinu. Tam má těžiště života a kontakty, které může využít. Předstížený důvod založil na délce a povaze trestné činnosti, jejím významu pro obživu stěžovatelky a zmínkách z odposlechů o pokračování v podnikání s další osobou. V dalších rozhodnutích však soudy své závěry výrazně zjednodušily a omezily se na konstatování, že důvody vazby podle § 67 písm. a) a c) trestního řádu trvají. Nepřidaly nové argumenty ani nevysvětlily, proč je vazba nadále nezbytná. Ústavní soud zdůraznil, že původní argumenty mohou mít relevanci, ale při rozhodování o dalším trvání vazby musí soudy předložit podrobnější a přesvědčivé odůvodnění.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Ústavní pořádek a judikatura ESLP vyžadují vyšší standard odůvodnění než při počátečním vzetí do vazby.

V projednávané věci vazební soudy pouze stroze zopakovaly původní důvody vazby. Krajský soud nevysvětlil, proč přes stěžovatelčinu argumentaci nelze nahradit vazbu vazebními substituty. Ignoroval návrh stěžovatelky na dohled probačního úředníka a elektronickou kontrolu. Naopak argumentaci ohledně stěžovatelčina zdravotního stavu se oba soudy věnovaly pečlivě a nelze jí nic vytknout.

Okresní soud nadto do úvah o vazbě zahrnul i podezření z trestné činnosti, pro kterou stěžovatelka nebyla obviněna. Podle § 68 odst. 1 trestního řádu však lze do vazby vzít jen osobu, proti níž je vedeno trestní stíhání.

Ústavní soud uzavřel, že vazební soudy nectily doktrínu zesílených důvodů. Přesvědčivost jejich argumentace naopak v průběhu času klesala a soudy nereagovaly na konkrétní a relevantní argumenty stěžovatelky. Tím porušily její právo na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 1 a 5 Listiny a na řádný proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Rozhodnutí krajského soudu proto zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Zdeněk Kühn. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 702/24

13. 8. 2025

Vyhověno

Zamítnuto

Svatoň Jan

Nemožnost změny zabezpečovací detence na ochranné léčení a nezávislé znalecké posouzení

Pokud obecné soudy opřou svůj závěr o nemožnosti změny zabezpečovací detence na ochranné léčení o diagnostické či terapeutické důvody, musí vycházet z aktuálních poznatků o zdravotním stavu chovance analyzovaných znalci nezávislími na ústavu, kde k výkonu detence dochází. V opačném případě porušují jeho právo na ochranu osobní svobody dle čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele R. T. L. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 13. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 47 To 19/2025-1004 ze dne 27. 3. 2025 a usnesení Okresního soudu v Opavě č. j. 19 Dt 4/2016-981 ze dne 4. 12. 2024 pro rozpor s čl. 8 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývající části ústavní stížnost zamítl.

Narativní část

Obecné soudy opakovaně zamítly stěžovatelovu žádost o změnu zabezpečovací detence na ústavní ochranné léčení a rozhodly, že zabezpečovací detence nadále trvá. Okresní soud po obsáhlém dokazování uzavřel, že u stěžovatele sice došlo k drobnému pozitivnímu posunu v přístupu k léčbě a zabezpečovací detenci, avšak většina lékařů hodnotila jeho spolupráci jako formální. Stěžovatel nadále odmítal probírat a řešit jak svou poruchu osobnosti, tak sexuální deviaci. Tím přetrvává vysoké riziko recidivy. Bez tohoto náhledu není podle ošetřující lékařky možná úspěšná sexuologická léčba. Krajský soud se s těmito skutkovými i právními závěry zcela ztotožnil.

Stěžovatel ve dvou ústavních stížnostech, které Ústavní soud spojil ke společnému řízení, namítal, že okresní soud vede řízení bez ohledu na povinnost periodického přezkumu každých dvanáct měsíců a řízení zatěžuje zbytečnými překážkami. Na osobní svobodě je omezen více než patnáct let a soudy mu přesto znemožňují absolvovat ochranné léčení. Napadená rozhodnutí jsou prakticky opakováním rétoriky předchozích rozhodnutí, aniž by brala v potaz běh času a jeho vnitřní proměny směrem k přijetí křesťanské víry. Stěžovatel je tak vlastně trestán za své přesvědčení. Soudy ani znalci přitom neuvedli žádnou konkrétní okolnost, z níž by mělo vyplývat riziko recidivy.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní stížnost směřující proti oběma dřívějším rozhodnutím Ústavní soud zamítl, neboť soudy rozhodly v souladu s obsahem provedených důkazů, které odrážely aktuální stěžovatelův stav. Nepřisvědčil ani námitce týkající se porušení dvanáctiměsíční lhůty zakotvené v § 100 odst. 5 trestního zákoníku.

Povahou této lhůty se Ústavní soud v minulosti zabýval a neshledal, že by její překročení mělo samo o sobě vést ke zrušení opožděně vydaného rozhodnutí a propuštění chovance na svobodu. Naznačil však dva postupy, jak se lze dodržení této lhůty domáhat. Před vydáním samotného rozhodnutí může dotýčný iniciovat využití institutů směřujících proti nezákonné nečinnosti soudu. Po vydání meritorního rozhodnutí jde především o nápravu následků nečinnosti uplatněním příslušného nároku podle zákona č. 82/1998 Sb.

Pochybení však zjistil u obou novějších napadených rozhodnutí. Při jejich vydání soudy selhaly v povinnosti opatřit si pro svá rozhodnutí dostatečné a aktuální podklady o stěžovatelově zdravotním stavu. Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že rozhodování o trvání zabezpečovací detence – jako mimořádného institutu omezujícího osobní svobodu – musí vycházet z aktuálních a nezávislých poznatků. K otázce dokazování v minulosti uvedl, že nelze vycházet pouze ze závěru ústavu, kde je detence vykonávána, ale závěry musí být podloženy dalšími důkazy, případně novým znaleckým posudkem. Ačkoliv znalecký posudek není nezbytný při každé žádosti o propuštění, jeho potřeba se posuzuje individuálně dle okolností.

V dané věci se soudy opřely o zprávy a posudky, které byly zastaralé a již sloužily jako podklad pro předchozí rozhodnutí, přestože naznačovaly určitý pozitivní posun v postoji stěžovatele k léčbě. Soudy tak nezkoumaly aktuální stav a neobjasnily, co by měl stěžovatel konkrétně učinit pro případné převedení z detence do ochranného léčení. Ze soudních rozhodnutí by měl vyplývat názor soudů a nikoliv lékařů. Zároveň soudy nemohou přehnaně lpět na skutečnosti, že stěžovatel v dávné minulosti odmítal léčebné postupy, což byl důvod jeho umístění v zabezpečovací detenci. Předchozím odmítavým postupem ochranného léčení nelze do budoucna uzavřít chovanci možnost návratu do ochranného léčení. Proto aktuální nemožnost změny zabezpečovací detence na ochranné léčení musí být vždy zvlášť pečlivě odůvodněna.

Ostatním stěžovatelovým námitkám Ústavní soud nepřisvědčil. Uvedl, že není možné slepě srovnávat ochranné léčení a zabezpečovací detenci jako instituty sledující zcela totožný účel. Jedním z nejdůležitějších rozlišovacích kritérií je právě (ne)ochota chovance podrobit se navrhované léčbě, což i ve stěžovatelově případě byl v minulosti důvod, pro který byl přemístěn do zabezpečovací detence. Její případné trvání pak nemůže zpochybnit ani stěžovatelovo tvrzení, že jeho neochota bavit se o sexuálních a deviantních tématech je odrazem jeho křesťanské víry.

Pokud nelze vyloučit účelovost daného tvrzení, jde o typický střet důležitého subjektivního ústavního práva svobodně projevovat své náboženství a víru podle čl. 16 odst. 1 Listiny s důležitým veřejným zájmem, k jehož vyřešení je nutné jejich vzájemné poměřování. Zvolený přístup, jímž za dané situace dojde k upřednostnění ochrany společnosti, nelze považovat za neproporcionální. Ústavní soud neztrácí ze zřetele, že stěžovatel se nedomáhá přímého propuštění na svobodu. Námitka jeho křesťanské víry však nijak nesměřuje k tomu, že by mu bránila o intimních věcech mluvit v prostředí zabezpečovací detence, avšak nekladla na jeho jednání stejnou překážku v prostředí ochranného léčení. Z tohoto hlediska se oba instituty zdají být rovnocenné.

Ústavní soud uzavřel, že jelikož soudy nerozhodovaly podle aktuálních poznatků o stěžovatelově zdravotním stavu, porušily jeho práva na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 2 Listiny a práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jan Svatoň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 813/25

20. 8. 2025

Vyhověno

Zamítnuto

Ronovská Kateřina

Právo poškozeného vyjádřit se k věci

Pokud trestní soud ve veřejném zasedání o odvolání neumožní poškozenému plně se vyjádřit v rozporu s výslovným zněním zákona, poruší jeho právo vyjádřit se k věci i právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele R. F. F. konstatoval I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 20. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, že postupem Městského soudu v Praze ve věci sp. zn. 44 To 357/2024 došlo k porušení práv stěžovatele zaručených čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Návrh na zrušení uvedeného rozhodnutí zamítl.

Narativní část

Obvodní soud zprostil vedlejší účastnici obžaloby za přečin pomluvy, protože se jej nepodařilo prokázat. Odvolání státní zástupkyně městský soud nevyhověl a napadeným usnesením ho zamítl. Ze zvukového záznamu vyplynulo, že v průběhu jednání soudkyně městského soudu sdělila zmocněnkyni stěžovatele jakožto poškozeného, že nemá právo se vyjádřit, neboť se nenachází v hlavním líčení a stěžovatel neuplatnil nárok v adhezním řízení. K dotazu zmocněnkyně, zda se může vyjádřit v závěru jednání, předsedkyně senátu sdělila, že vůči stěžovateli „nebylo vůbec rozhodnuto“, a proto nemá žádná procesní práva, kromě připojení se k závěrečné řeči státního zástupce, bez vlastní závěrečné řeči.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že mu městský soud neumožnil uplatnit jakákoliv práva, která mu v pozici poškozeného měla náležet.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Mezi subjekty trestního řízení patří i poškozený, a to se samostatným postavením, nezávislým na jiných stranách; proto je třeba ho považovat i za účastníka řízení o vině a trestu. Každý poškozený, bez ohledu na to, zda mohl uplatnit nebo uplatnil nárok v adhezním řízení, má mimo jiné právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisu, účastnit se sjednání dohody o vině a trestu, účastnit se hlavního líčení či vyjádřit se k věci před skončením řízení. Ve veřejném zasedání o odvolání má rovněž právo se vyjádřit, případně učinit konečný návrh.

V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 17/24 Ústavní soud zdůraznil, že tato práva má poškozený obecně, nejen při rozhodování o adhezním nároku, ale i v řízení o vině a trestu.

Tím plénem překonalo předchozí judikaturu, podle níž byl poškozený účastníkem pouze řízení adhezního.

Ačkoliv platí, že postavení poškozeného a obviněného není zcela srovnatelné a že samotná rozdílnost úpravy jejich procesních práv neporušuje zásadu rovnosti, nelze pokládat účast poškozeného za čistě formální a nevýznamnou. Poškozený neztrácí své postavení v trestním řízení tím, že mu byla škoda již nahrazena. Poškozený má jako strana trestního řízení právo slyšet a být slyšen ve vztahu ke všem úkonům, při nichž se tvoří základ pro meritorní rozhodnutí trestního soudu. Nelze jej redukovat na pouhý pramen důkazů.

V nynější věci městský soud těmito východiskům nedostál. Poškozenému nejenže neumožnil se vyjádřit, ale nadto sdělil, že mu procesní práva v dané fázi řízení nenáleží, jelikož se nenachází v hlavním líčení a jelikož poškozený v adhezním řízení neuplatnil žádná práva. Tím postupoval v rozporu s § 43 odst. 1 ve spojení s § 235 odst. 3 a § 238 trestního řádu, které poškozenému právo vyjádřit se před skončením řízení výslovně přiznávají.

Poškozeného sice lze limitovat v obsahu vyjádření, pokud vybočuje z rámce projednávané věci, je však zároveň nutné respektovat jeho postavení v trestním řízení, a to bez ohledu, zda se soudu jeví, že se trestný čin nestal nebo zda přistoupí z jiného důvodu ke zproštění obžaloby. Zákon zároveň poškozeného nezbavuje možnosti se k provedení dokazování jako celku vyjádřit v závěru veřejného zasedání.

Proto Ústavní soud shledal, že postupem městského soudu došlo k porušení práva stěžovatele vyjádřit se k věci i práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Ke zrušení napadeného rozhodnutí však nepřistoupil s ohledem na princip právní jistoty i na skutečnost, že postup městského soudu se do jeho rozhodnutí nijak nepromítl.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Kateřina Ronovská. Soudkyně Dita Řepková uplatnila odlišné stanovisko.

III. ÚS 150/25

22. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Procesní – náhrada nákladů zastoupení – § 83, 84

Zemanová Daniela

Právo dítěte se zdravotním postižením na náhradu nemajetkové újmy

Pokud soud odkáže poškozeného v trestním řízení s nárokem, který byl v tomto řízení spolehlivě prokázán, na občanskoprávní řízení, dopustí se nepřipustné libovůle v rozporu s právem na soudní ochranu zaručeným čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Je nepřipustné omezovat právo na náhradu újmy dítěti z důvodu, že pro svůj věk nemusí chápat zásahy do svých práv. Jinak dojde k porušení jeho práva na nedotknutelnost osoby a soukromí dle čl. 7 odst. 1 Listiny a práva na důstojné zacházení dle čl. 10 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 22. 8. 2025 konstatoval III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu nezletilé stěžovatelky A. B. (jedná se o pseudonym), že rozsudkem Okresního soudu v Ostravě č. j. 13 T 5/2022-910 ze dne 7. 5. 2024, v rozsahu výroku, kterým okresní soud odkázal stěžovatelku s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních v části týkající se náhrady další nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč, a usnesením Krajského soudu v Ostravě č. j. 4 To 179/2024-943 ze dne 11. 10. 2024, kterým krajský soud zamítl odvolání stěžovatelky směřující proti uvedené části výroku rozsudku okresního soudu, byla porušena práva stěžovatelky zaručená v čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 1 a v čl. 36 odst. 1 Listiny. Posledně uvedené rozhodnutí v uvedeném rozsahu Ústavní soud zrušil. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl pro nepřipustnost. Ustanovené opatrovnici stěžovatelky přiznal odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 16 141,40 Kč.

Narativní část

Okresní soud napadeným usnesením odsoudil vedlejšího účastníka – otce nezletilé stěžovatelky – za spáchání přečinu ohrožování výchovy dítěte. Toho se dopustil tím, že po narození stěžovatelky společně s její matkou o stěžovatelku nepečovali, nezajistili jí potřebnou lékařskou péči, nevěnovali jí dostatečnou pozornost, nezajistili pro ni vyhovující prostředí a adekvátní výživu. To způsobilo podvýživu stěžovatelky a její hospitalizaci.

Okresní soud odkázal stěžovatelku s nárokem na náhradu nemajetkové újmy (v trestním řízení uplatnila nárok na náhradu ztížení společenského uplatnění ve výši 26 000 000 Kč a na náhradu další nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč) na řízení ve věcech občanskoprávních. Z dokazování zjistil, že stěžovatelka trpí atrofií mozku a epilepsií, a to pravděpodobně v důsledku vzácné genové mutace. Její zdravotní problémy proto pravděpodobně nezapříčilo zanedbání péče rodiče.

Podle soudu nelze otce vinit ze způsobení atrofie mozku stěžovatelky a dalších s tím souvisejících zdravotních potíží. Lze mu však přičíst, že v důsledku zanedbání své péče ohrozil její vývoj.

Odvolání stěžovatelky v rozsahu, kterým byla s nárokem na náhradu újmy odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních, krajský soud napadeným usnesením zamítl. Trestní stíhání stěžovatelčiny matky bylo zastaveno pro její nepřičetnost. Stěžovatelka v ústavní stížnosti nesouhlasila s odkazem nároků do civilního řízení. Útrapy není nutné dokládat lékařskými zprávami a soudy si o nich mohou učinit úsudek samy. Odůvodnění rozhodnutí považovala – jako zvláště zranitelná oběť se zanedbanou péčí v raných měsících života, čímž ztratila šanci na lepší život – za nedostatečnou.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ve vztahu k nároku na náhradu ztížení společenského uplatnění soudy považovaly za nesporné skutečnosti svědčící o tom, že jednání vedlejšího účastníka bylo způsobilé založit v určité míře překážku lepší budoucnosti stěžovatelky ve smyslu § 2958 občanského zákoníku. Ústavní soud však nepřisvědčil jejich závěru, že mezi nepříznivým zdravotním stavem stěžovatelky a jednáním vedlejšího účastníka nemůže být žádná příčinná souvislost a že by vedlejší účastník v žádném rozsahu nemohl odpovídat za ztížení jejího společenského uplatnění.

Součástí společenského uplatnění je též schopnost vykonávat běžné životní úkony. Právě tuto schopnost bylo možno příznivě ovlivnit zejména v rané fázi života adekvátní zdravotní péčí a výživou. Závěr soudů, že stav stěžovatelky se ani po odebrání z péče rodičů nijak zásadně nezměnil, neodpovídal zjištěnému skutkovému stavu. Pokroky ve stavu stěžovatelky nelze hodnotit měřítky zdravých dětí. Ústavní soud nepřisvědčil ani tomu, že do doby zjištění stěžovatelčiny diagnózy nešlo poskytnout péči, která by zlepšila její stav.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Vzhledem k okolnostem však nebylo z provedených důkazů možné určit najisto, v jaké míře zanedbání péče otce o stěžovatelku její společenské uplatnění zhoršilo. Rozhodnutí o výši nároku vyžadovalo další náročné dokazování. Odkázání stěžovatelky na občanskoprávní řízení ve vztahu k nároku na náhradu ztížení společenského uplatnění proto Ústavní soud akceptoval.

Pokud jde o nárok na další nemajetkovou újmu, soudy odsoudily vedlejšího účastníka mimo jiné za to, že jako rodič způsobil podvýživu stěžovatelky. Ta podle Ústavního soudu sice trpěla zdravotními potížemi způsobenými vzácnou genetickou mutací, avšak z přírůstku hmotnosti po odebrání z péče rodičů bylo zřejmé, že jimi poskytovaná výživa byla nedostatečná. Soudy proto mylně posuzovaly příčinnou souvislost pouze k následku atrofie mozku a epilepsie. Nevzaly v úvahu, že jednání vedlejšího účastníka způsobilo její podvýživu a zhoršilo její prospívání.

Okresní soud nesprávně vyloučil nárok z nezajištění dostatečné výživy s odkazem na přechodný stav. Trvalost zásahu do zdraví se vyžaduje pouze pro přiznání náhrady ztížení společenského uplatnění, nikoliv pro jiné nároky podle § 2958 nebo § 2956 občanského zákoníku. I pokud by soudy neprokázaly zásah do zdraví stěžovatelky, stále by jednání vedlejšího účastníka zasahovalo do jejího práva na tělesnou a duševní integritu.

Stěžovatelce by v každém případě náležel nárok na náhradu nemajetkové újmy podle § 2956 občanského zákoníku.

Požadavek soudů na prokázání vzniku újmy na straně stěžovatelky byl legitimní a v daném řízení splněný. Nepřiměřený však byl požadavek na prokázání vzniku duševních útrap u novorozence, ač jejich vznik plynul již jen ze samotného jednání popsaného v rozsudku okresního soudu. Pro přiznání nároku na náhradu újmy není rozhodné, zda si dítě zásahy do svých práv zcela uvědomuje.

Jestliže soudy odkázaly stěžovatelku s nárokem na náhradu nemajetkové újmy, která jí prokazatelně vznikla, na řízení ve věcech občanskoprávních, porušily její právo na nedotknutelnost osoby a soukromí dle čl. 7 odst. 1 a právo na důstojné zacházení dle čl. 10 odst. 1 Listiny. Pokud rozhodnutí odůvodnily skutkovými závěry, které byly zčásti vnitřně rozporné a neodpovídaly důkazům, porušily právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto rozhodnutí krajského soudu v uvedeném rozsahu zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1499/25

18. 8. 2025

Vyhověno

Zemanová Daniela

Právo rodiče odmítnout soudem zvažovanou osobu příbuznou jako opatrovníka pro správu jmění dítěte

Při použití § 931 odst. 1 věty druhé občanského zákoníku jsou obecné soudy povinny posuzovat, zda rodič negativní volby osoby poručníka, resp. opatrovníka, nezneužívá a zda jedná rozumně a v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Jak zneužití práva, tak jeho výkon v rozporu se zájmem dítěte, vylučují poskytnutí ochrany tomuto právu samy o sobě. Jiný postup je porušením práva osoby poručníka, resp. opatrovníka, na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 18. 8. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelů 1) A. B. a 2) C. B. (jedná se o pseudonymy) usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 2/2025-568 ze dne 18. 2. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Nezletilý vedlejší účastník je v pěstounské péči prarodičů ze strany matky – stěžovatelů. Matka nezletilého zemřela v lednu 2018, otec je od září 2023 ve výkonu trestu. Stěžovatelé požádali soud, aby je jmenoval opatrovníky pro správu jmění nezletilého.

Svůj návrh odůvodnili tím, že otec nezletilého jeho majetek řádně nespravuje. Otec s návrhem stěžovatelů nesouhlasil, neboť ti jej viní ze smrti své dcery a zpronevěry majetku nezletilého. Podle něj není pro jmenování opatrovníka pro správu jmění nezletilého dán důvod. Městský soud návrhu vyhověl, opatrovníkem nezletilého však jmenoval statutární město. Soud sice dříve zvažoval otcem navržené jeho zletilé děti, ty však opatrovnictví odmítly. Následně zvažoval prarodiče nezletilého, ty ale otec výslovně vyloučil. Napadeným usnesením krajský soud rozsudek městského soudu potvrdil.

V ústavní stížnosti stěžovatelé namítali, že soudy nezkontrolovaly, zda je negativní volba zvažovaných osob učiněná otcem v nejlepším zájmu dítěte a zda otec svého práva nezneužil. Soudy jmenovaly opatrovníkem město, které nemá o výkon funkce zájem a není schopno ji vykonávat řádně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud přisvědčil soudům v tom, že na výběr opatrovníka pro správu jmění dítěte je vhodné v souladu s § 944 občanského zákoníku přiměřeně aplikovat § 931 odst. 1 občanského zákoníku upravující jmenování osoby poručníka, a to včetně úpravy negativní volby rodiče ohledně osoby opatrovníka.

Předpokladem pro výkon práva negativní volby rodiče je, že jedná rozumně a v nejlepším zájmu dítěte. Takového výkonu práva může být schopen i rodič, který je sice např. nezodpovědný a nevyvíjí dostatečnou snahu být dítěti dobrým rodičem, ale stále má dítě upřímně rád a záleží mu na tom, jak budou záležitosti dítěte spravovány jinou osobou. Nelze proto teleologicky redukovat § 931 odst. 1 větu druhou občanského zákoníku pouze na ty rodiče, kteří o výkon rodičovských práv nepřišli vlastním zaviněním.

Při výkladu tohoto ustanovení musí soudy posuzovat, zda rodič negativní volby osoby poručníka, resp. opatrovníka, nezneužívá a zda jedná rozumně a v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Zneužitím práva může být situace, kdy rodič právo negativní volby vykonává pouze za účelem poškodit navrženou osobu poručníka, resp. opatrovníka, se kterou je ve vzájemném konfliktu.

Otec nezletilého odůvodnil svůj nesouhlas se jmenováním stěžovatelů opatrovníky pouze skutečnostmi, které se týkají vzájemné nevraživosti. Uvedené důvody se nevztahují k nezletilému ani ke schopnosti stěžovatelů řádně spravovat jeho majetek.

Takový výkon práva negativní volby nelze označit za rozumně odůvodněný a činěný v souladu se zájmy nezletilého. Naopak jde o výkon práva směřující k účelu, který dané ustanovení vůbec nepředpokládá.

Pokud soudy takovému výkonu práva poskytly ochranu, vyložily a aplikovaly právní úpravu opatrovnictví nezletilého svévolně a v rozporu s nejlepším zájmy nezletilého. Tím porušily právo nezletilého a stěžovatelů na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a na zvláštní ochranu dětí a mladistvých dle čl. 32 odst. 1 Listiny a čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

Ústavní soud dodal, že jmenování veřejného opatrovníka pro dlouhodobou správu jmění nezletilého by mělo být výjimečné, neboť ten nemusí být pro takové záležitosti personálně vybaven a bude nucen zajistit správu jmění jinou osobou, s čímž se budou pojít náklady, o které se zmenší majetek nezletilého. Soudy nevyvinuly dostatečnou snahu, aby se jmenování veřejného opatrovníka vyhnuly. Bezdůvodně vyloučily stěžovatele, aniž zkoumaly důvody nesouhlasu otce s jejich jmenováním.

Ústavní soud uzavřel, že krajský soud porušil ústavně zaručená práva stěžovatelů podle čl. 36 odst. 1 Listiny tím, že při výkladu § 931 odst. 1 věty druhé občanského zákoníku nezohlednil nejlepší zájem nezletilého a neposoudil, zda otec svého práva negativní volby nezneužívá a neuplatňuje ho v rozporu s účelem dotčené normy. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a jeho rozhodnutí zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 1938/25

26. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Odmítnuto pro neoprávněnost navrhovatele

Jirsa Jaromír

Účinný výkon rozhodnutí o styku a péči o dítě

Stát má pozitivní povinnost zajistit nejen vydání rozhodnutí upravujícího poměry k nezletilým dětem, ale i jeho faktický výkon. Soudy proto musejí aktivně využívat dostupné prostředky, včetně ukládání pokut podle § 502 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Pokud tak nepostupují, porušují právo na rodinný život dle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo na péči o dítě a jeho výchovu dle čl. 32 odst. 4 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele D. J. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 26. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy část výroku II rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 25 Co 30/2025-3923 ze dne 27. 3. 2025, kterou byl potvrzen výrok I rozsudku soudu prvního stupně, a výrok I rozsudku Okresního soudu v Havlíčkově Brodě č. j. 0 P 92/2019-3589 ze dne 18. 10. 2024 pro rozpor s čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 4, čl. 36 odst. 1 Listiny a s čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Ve zbytku odmítl ústavní stížnost pro neoprávněnost navrhovatele a pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Stěžovatel je otcem nezletilých dětí. Řízení o poměrech k nezletilým probíhalo od roku 2019. Od roku 2021 soudy rozhodovaly opakovaně předběžnými opatřeními. V roce 2023 okresní soud svěřil děti do střídané péče obou rodičů v týdenním režimu. V říjnu 2024 napadeným rozsudkem okresní soud zamítl návrhy stěžovatele na uložení pokuty matce za celkem 51 neuskutečněných styků otce s nezletilými a nepředání dětí otci v rámci střídané péče. Uzavřel, že návrhy stěžovatele na uložení pokuty matce nejsou důvodné. Asistované styky se podle soudu neuskutečnily nikoli výlučně vinou matky. Soud odkázal na tehdy platná protiepidemická opatření, karantény nezletilých, jejich polorodé sestry i matky, a na to, že v lednu 2022 se matka účastnila dopravní nehody. Navíc byl styk v dané době upraven pouze předběžnými opatřeními a probíhalo řízení o změně péče a úpravy styku. Několik měsíců byla matka v pracovní neschopnosti, což také znemožňovalo předávání dětí.

Krajský soud v březnu 2025 napadeným rozsudkem potvrdil zamítnutí návrhů na uložení pokut matce. Zdůraznil, že na opakovaném neuskutečnění styku či předání a přebírání dětí mají zásadní podíl oba rodiče. Stěžovatel namítal, že soudy selhaly při vymáhání vlastních rozhodnutí a udržují tak protiprávní stav, kdy se již šest let nemůže vídat se svými dětmi.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Rodinný život zahrnuje právo dítěte na výchovu oběma rodiči a pravidelné osobní kontakty s nimi. Oba rodiče nesou společnou odpovědnost za vývoj dítěte. Stát nese povinnost zajistit reálné a účinné prosazení soudních rozhodnutí o úpravě poměrů k dětem. Nečinnost či nedostatečná opatření porušují tento pozitivní závazek. Při uplatnění donucovacích prostředků, například pokuty podle § 502 z. ř. s. musí soud dbát proporcionality, respektovat zájmy dítěte a zkoumat, zda povinný rodič nemohl splnit povinnost z objektivních důvodů a zda prokazatelně učinil odpovídající snahu.

Soudy zamítly návrhy stěžovatele na uložení pokuty matce s odůvodněním, že neuskutečnění styku a nepředání dětí vzniklo z objektivních nebo omluvitelných důvodů. Okresní soud paušálně odůvodnil zmaření asistovaných styků protiepidemickými opatřeními a karanténami, aniž vymezil konkrétní případy a dobu trvání překážek. Také akceptoval pracovní neschopnost matky bez posouzení její povahy, režimu vycházek a možnosti předání dětí. Dále poukazoval na to, že styk byl upraven pouze předběžnými opatřeními. I to však představuje závazný a vykonatelný titul a jeho porušení nelze omlouvat probíhajícím řízením o změně péče. Soudy neprovedly podrobné hodnocení, zda matka systematicky vylučovala otce z péče o děti. Paušalizující argumentace neumožnila posoudit účelnost uložené pokuty. Tím nebyla zajištěna účinná ochrana otcových práv na rodinný život a jeho podíl na výchově dětí.

Odvolací soud nemohl odmítnout návrh stěžovatele s odkazem na konfliktní vztahy s matkou. Nespolutuprce rodičů nezabavuje soud povinnosti zajistit výkon rozhodnutí o péči o dítě. Soudy musí vyžadovat plnění rozhodnutí bez rozdílu, aby dítě mělo pravidelný kontakt s oběma rodiči. Soudy v projednávané věci ani nezjišťovaly konkrétní podíl stěžovatele na neuskutečněních stycích. Obecná tvrzení o neochotě k domluvě nemohou ospravedlnit porušování rozhodnutí druhým rodičem. Stěžovateli nelze klást k tíži, že trval na výkonu rozhodnutí.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Soudy správně uvedly, že pokuta nemá mít sankční povahu. Ústavní soud však shledal, že k neuskutečnění styků a předání dětí nedošlo kvůli jejich zápornému postoji. V projednávané věci je navíc třeba zohlednit dlouhodobé neuskutečňování styku a předávání dětí.

Ústavní soud uzavřel, že obecné soudy v rozporu s požadavky plynoucími z čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy nesplnily svou pozitivní povinnost zajistit efektivní výkon vykonatelných rozhodnutí, přestože ke kontaktu stěžovatele s dětmi nedochází dlouhodobě.

Tím porušily právo stěžovatele na péči a výchovu dítěte zaručené čl. 32 odst. 4 Listiny. Obecné soudy dále založily svá rozhodnutí na paušálních závěrech a nepodložených či souhrnných skutkových zjištěních. Tím porušily také právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Příslušné výroky obecných soudů proto Ústavní soud zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jaromír Jirsa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 2341/24

12. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Wintr Jan

Nesprávné poučení o nepřipustnosti dovolání

Chybné poučení odvolacího soudu o nepřipustnosti dovolání může vést k porušení práva účastníka řízení na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Ing. Evy Kabešové zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 12. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 25 Co 122/2024-237 ze dne 30. 5. 2024 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Narativní část

Vedlejší účastnice se žalobou domáhala po stěžovatelce zaplacení odměny za poskytnuté právní služby, včetně smluvní pokuty a úroku z prodlení. Okresní soud vydal platební rozkaz, v němž stěžovatelce mj. uložil, aby se v případě podání odporu k žalobě též ve stanovené lhůtě písemně vyjádřila. Zásilku se stěžovatelce nepodařilo doručit. Následně stěžovatelka činila kroky k tomu, aby jí soud písemnosti opětovně doručil; později si je osobně převzala a soudu zaslala sdělení, podle něhož podává odpor a žádá o projednání věci. Okresní soud následně vyhlásil rozsudek, v němž stěžovatelce uložil zaplatit požadované plnění – takto rozhodl rozsudkem pro uznání, neboť měl za to, že stěžovatelka svým jednáním nezamezila nastoupení procesní fikce uznání nároku. Krajský soud se s posouzením okresního soudu ztotožnil. Odpor a strohé sdělení stěžovatelky nebylo možno považovat za splnění soudem uložené povinnosti vyjádření. V poučení krajský soud uvedl, že dovolání není přípustné.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že pro vydání rozsudku pro uznání nebyly splněny předpoklady. Kvalifikovaná výzva soudu je pro právního laika nesrozumitelná, přičemž okresní soud měl stěžovatelku poučit o nedostacích jejího odporu a umožnit jí řádné projednání věci.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Aniž by se Ústavní soud blíže zabýval podstatou věci, uzavřel, že krajský soud porušil stěžovatelčino právo na přístup k soudu tím, že ji nesprávně poučil o nepřipustnosti dovolání.

Předmětem sporu sice byla bagatelní částka, krajský soud nicméně přehlédl, že šlo o vztah ze spotřebitelské smlouvy, a tedy o výjimku z nepřipustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Vedlejší účastnice (advokátní kancelář) žalovala nárok na zaplacení odměny za zastupování stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti, přičemž právě takovýto vztah mezi advokátem a klientem je vztahem spotřebitelským.

Skutečnost, že ve věci bylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání, podle judikatury Nejvyššího soudu není na překážku přípustnosti dovolání, a ačkoliv nelze vyloučit, že nakonec přece jen Nejvyšší soud stěžovatelčino dovolání odmítne, např. pro řádné nevymezení předpokladů přípustnosti, dovolání jako takové v nynější fázi *ex lege* nepřipustné nebylo.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Na uvedeném závěru nic neměnila ani skutečnost, že stěžovatelka byla zastoupena právním profesionálem, neboť pochybení soudu při poučení o oprávněm prostředku nelze klást k tíži účastníkům řízení.

Ústavní soud ústavní stížnosti částečně vyhověl a zrušil rozsudek krajského soudu pro rozpor s právem stěžovatelky na přístup k soudu.

Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl jako nepřipustnou. Úkolem krajského soudu v dalším řízení bude v první řadě poskytnout stěžovateli správné poučení o přípustnosti dovolání.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jan Wintr. Soudce Jaromír Jirsa uplatnil odlišné stanovisko k odůvodnění nálezu.

IV. ÚS 634/25

13. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Dolanská Bányaiová Lucie

Posouzení přípustnosti dovolání Nejvyšším soudem při výkladu vůle stran smlouvy

Pokud Nejvyšší soud odmítne dovolání jako nepřipustné, aniž by posoudil, zda odvolací soud při výkladu smlouvy zohlednil skutečnou vůli stran a jejich procesní argumentaci ohledně výkladu právního jednání, porušuje tím právo účastníka řízení na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky obchodní společnosti ELA - PLAST s.r.o. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 13. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 23 Cdo 3670/2023-346 ze dne 3. 12. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbytku odmítl ústavní stížnost pro nepřipustnost.

Narativní část

Stěžovatelka se domáhala zaplacení doplatku ceny díla ve výši zhruba 3,7 milionu korun. Okresní soud jí vyhověl. Krajský soud jeho rozhodnutí změnil a žalobu zamítl. Nárok na zaplacení ceny díla dle smlouvy o dílo měl vzniknout až předáním a převzetím díla na základě písemného předávacího protokolu. K tomu však nedošlo a cena tak zatím nebyla splatná.

Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl. Sporná otázka výkladu smlouvy o dílo, konkrétně zda předávací protokol tvoří hmotněprávní podmínku vzniku nároku na zaplacení ceny díla, představuje otázku výkladu smluvních ujednání. Krajský soud k ní dospěl v souladu s interpretačními pravidly a ustálenou judikaturou, takže nemohla založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. Stěžovatelka tak k této části dovolací argumentace nesplnila povinnost vymezit důvody dovolání ve smyslu § 241a o. s. ř., neboť spornou otázku neformulovala jako otázku právní. Námitky o náhradě škody nebo bezdůvodném obohacení nebyly pro rozhodnutí krajského soudu rozhodující, takže také nemohly založit přípustnost dovolání.

Stěžovatelka mj. namítala, že Nejvyšší soud nesprávně posoudil přípustnost jejího dovolání.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Soudy musí při posuzování smluv respektovat princip autonomie vůle. Ten má dvojí dimenzi: státní moc může do autonomních projevů jednotlivce zasahovat pouze v mezích zákonného oprávnění a jednatel může činit vše, co mu zákon nezakazuje. Při interpretaci smluv musí soud vykládat právní jednání tak, aby respektoval vůli stran, přičemž má přednost výklad zachovávající platnost smlouvy před výkladem zakládajícím její neplatnost. Soud rovněž musí identifikovat ekonomický účel právního jednání a usilovat o jeho zachování, nedojde-li tím k porušení zákona či dobrých mravů. Pokud se prokáže, že vůle smluvních stran směřovala k jinému účelu, než je doslovný text smlouvy, tento účel má přednost před doslovným výkladem smlouvy. Takový přístup chrání smluvní volnost jednotlivců a omezuje zásahy soudní moci do jejich autonomní sféry.

Právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny umožňuje každému domáhat se svých práv před nezávislým a nestranným soudem. Postup ochrany práv upravují procesní předpisy podle čl. 36 odst. 4 Listiny. Pokud jednatel dodrží zákonný postup a soud přesto odmítne rozhodnout, dochází k odepření spravedlnosti. Tato pravidla platí i pro řízení o dovolání. Přezkum přípustnosti dovolání se zaměřuje zejména na to, zda Nejvyšší soud nezanedbal řádně předloženou právní otázku nebo nepřijal právní výklad v rozporu se základními právy. Řízení o dovolání slouží nejen sjednocování judikatury, ale i ochraně subjektivních práv účastníků. Nejvyšší soud proto musí podmínky přípustnosti dovolání vykládat tak, aby chránil práva jednotlivce, a nesmí postupovat formalisticky.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

V dané věci krajský soud zamítl žalobu stěžovatelky s odůvodněním, že nárok na zaplacení ceny díla vzniká až předáním díla s písemným předávacím protokolem, který představuje hmotněprávní podmínku nároku. Stěžovatelka v dovolání tento závěr zpochybnila. Žádala, aby Nejvyšší soud posoudil, zda sepsání protokolu bylo skutečně sjednáno jako hmotněprávní podmínka. Ten se však otázkou nezabýval. Dovolání odmítl, neboť krajský soud se neodchýlil od jeho judikatury. Z ní však vyplývá, že ne každé ujednání o předávacím protokolu zakládá hmotněprávní podmínku nároku a že soud může tuto podmínku dovodit i z okolností smluvního vztahu. Základním účelem výkladu právních jednání je zjistit skutečnou vůli stran, což krajský soud v projednávané věci učinil výhradně jazykovým výkladem textu smlouvy. Nezohlednil jednání stran po uzavření smlouvy ani ekonomický účel díla.

Stěžovatelka přípustnost dovolání založila mimo jiné na tom, že krajský soud v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2847/2019 neřešil skutečnou vůli stran, pokud jde o povahu předávacího protokolu, na základě jednání mezi stranami, ke kterému došlo po uzavření smlouvy o dílo. Z dovolání stěžovatelky bylo patrné, na jaká výkladová pravidla poukazuje a v čem spatřuje rozpor s judikaturou Nejvyššího soudu. Přesto dovolání odmítl jako nepřípustné. Tím postupoval formalisticky a nevyužil možnost ochrany skutečné vůle smluvních stran při výkladu smlouvy.

Ústavní soud uzavřel, že výše uvedeným postupem Nejvyšší soud porušil právo stěžovatelky na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto jeho rozhodnutí zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 1504/25

12. 8. 2025

Vyhověno

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Jirsa Jaromír

Souhlas opatrovnického soudu k podání žaloby nezletilým

Soudy porušují základní právo nezletilých na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, pokud vyžadují automaticky souhlas opatrovnického soudu k podání žaloby, aniž by hodnotily kritéria § 898 odst. 1 občanského zákoníku individuálně, podle konkrétních okolností případu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky B. U. a nezletilého stěžovatele J. J. U. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 12. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 2856/2024-48 ze dne 10. 3. 2025, usnesení Městského soudu v Praze č. j. 36 Co 111/2024-30 ze dne 30. 4. 2024 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 28 C 256/2023-22 ze dne 27. 2. 2024 a dále usnesení Nejvyššího soudu č. j. 24 Cdo 1845/2024-45 ze dne 26. 2. 2025, usnesení Městského soudu v Praze č. j. 11 Co 46/2024-27 ze dne 1. 3. 2024 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 14 C 237/2023-20 ze dne 29. 1. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem stěžovatelům nepřiznal.

Narativní část

Stěžovatelé jsou sourozenci, kteří se samostatnými žalobami proti státu domáhali zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřeně dlouhým opatrovnickým řízením. V opatrovnickém řízení šlo o úpravu poměrů tehdy nezletilých stěžovatelů a řízení trvalo více než čtyři roky.

V době podání žaloby bylo nyní již zletilé stěžovatelce 16 let a jejímu bratrovi 13 let. Sourozenci byli v řízeních zastoupeni advokátkou na základě plné moci udělené jejich zákonnou zástupkyní, tedy matkou.

Obvodní soud stěžovatele vyzval, aby doložili, že příslušný opatrovnický soud udělil s podáním jejich žalob souhlas. Jelikož stěžovatelé, potažmo jejich matka, na opakované výzvy nezareagovali, nalézací soud obě řízení zastavil pro nedostatek podmínek řízení. Městský soud rozhodnutí obvodního soudu potvrdil. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele zamítl a dovolání stěžovatelky odmítl jako nepřípustné. Potvrdil závěry obecných soudů v tom, že nezletilý žalobce zastoupený zákonným zástupcem k zahájení sporného řízení před soudem o žalobě na náhradu škody nebo nemajetkové újmy podle zákona č. 82/1998 Sb. potřebuje souhlas opatrovnického soudu.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že soudy porušily jejich základní právo na soudní ochranu, pokud vyžadovaly automaticky souhlas opatrovnického soudu k podání žaloby proti státu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve řešil námitku stěžovatelky, která tvrdila, že ve věku téměř 17 let byla procesně způsobilá samostatně žalobu proti státu podat a civilní soudy měly její procesní způsobilost individuálně posoudit. Stěžovatelce přisvědčil, že procesní způsobilost každého účastníka řízení je třeba hodnotit individuálně. Připomněl, že podání učiněné nezletilým účastníkem, který nemá procesní způsobilost v plném rozsahu, nemohou soudy ignorovat, ale musí jej posoudit optikou nejlepšího zájmu dítěte. V projednávané věci však bylo rozhodné, že o rozsah procesní způsobilosti stěžovatelky primárně nešlo. Tehdy nezletilá žalobu proti státu nepodala, neudělila tedy plnou moc advokátce, ale učinila to za ni její matka jako zákonná zástupkyně. Soudy nepochybily, pokud nezkoumaly její individuální rozumovou a volní vyspělost. Přestože odvolací soud v odůvodnění nadbytečně řešil otázku procesní způsobilosti na základě neústavních východisek, nemohl tím porušit základní práva stěžovatelky.

Klíčovou otázkou však bylo, zda soudy porušily základní právo tehdy nezletilých dětí na soudní ochranu, pokud po nich, resp. po jejich matce, vyžadovaly souhlas opatrovnického soudu k podání žaloby o náhradu nemajetkové újmy. Civilní soudy svůj postup odůvodnily odkazem na § 898 odst. 1 o. z., který stanoví, že „k právnímu jednání, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění, potřebují rodiče souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty.“ Vycházely z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, podle které je třeba bezvýjimečně souhlasu opatrovnického soudu k podání každé civilní žaloby, včetně jakékoliv žaloby na náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci. Tento závěr však jde nejen nad rámec doslovného znění ustanovení § 898 o. z., ale je v rozporu s jeho smyslem a účelem.

Ústavní soud uvedl, že bezpodmínečné vyžadování souhlasu soudu s podáním žaloby ze strany obecných soudů fakticky bránilo stěžovatelům v přístupu k soudu. Zákonná úprava prostřednictvím výjimek ze základního pravidla umožňuje rodičům (1) právně jednat bez zásahu státu v běžných záležitostech jejich dítěte i (2) ve výjimečných záležitostech zanedbatelné hodnoty. V takových situacích se předpokládá, že újma na zájmech nezletilých nemůže být fatální a primární odpovědnost za jednání proto leží na rodičích jako zákonných zástupcích.

Pro účely posuzování nutnosti vyžadovat souhlas opatrovnického soudu s podáním jakékoliv žaloby je vždy třeba individuálně zkoumat, zda nespadá pod druhou výjimku uvedenou v citovaném ustanovení, tj. zda nejde o výjimečnou záležitost týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty. Soudy přesvědčivě nevysvětlily, proč v případě stěžovatelů o zanedbatelnou majetkovou hodnotu nejde, a to ani při zohlednění nutného soudního poplatku (2 000 Kč, resp. 14 000 Kč v případě dovolání), ani v případě přiznání náhrady nákladů řízení potenciálně úspěšnému státu. Pokud soudy odůvodnily potřebu souhlasu s podáním žaloby obecným tvrzením, že nezletilí budou mít povinnost platit odměnu advokátce, nezohlednily konkrétní riziko, a navíc pominuly prohlášení jejich matky, že případné náklady řízení ponese ze svého. Ústavní soud neshledal, že by ze strany matky šlo o zjevně bezúspěšné uplatňování práva či jejich zneužití ze strany rodičů na úkor nezletilých.

Soudy proto porušily základní právo nezletilých na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, pokud vyžadovaly automaticky souhlas opatrovnického soudu k podání jejich žaloby proti státu. Doplnil, že ze zákonného i judikatorního vývoje v posledních letech vyplývá jasný trend posilující roli dětí v soudním řízení. V opatrovnických řízeních je dítě hlavním a „slabým“ účastníkem, jehož nejlepší zájem musí soudy ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte chránit. To vyžaduje participaci nezletilých na řízení, což nezřídka obnáší jejich „obtěžování“ soudními výsledky, spoluprací s orgány sociálně-právní ochrany dětí, vyšetřeními psychologů atd. Pokud se budou nezletilí v budoucnu častěji domáhat spravedlivého zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé opatrovnické řízení, bude tento trend logickým vyústěním dlouhodobého posilování jejich pozice v soudních řízeních. Stát se v tomto smyslu nemůže zbavovat odpovědnosti za svoji rozhodující úlohu v opatrovnických věcech a klást nezletilým nepřiměřené procesní překážky k uplatnění jejich práv. Napadená rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jaromír Jirsa. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 285/25

7. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Langášek Tomáš

Požadavky na odůvodnění rozhodnutí o vrácení soudního poplatku

Ačkoliv by ve věcech soudních poplatků bylo možné snést nižší standard odůvodnění, nelze na něho zcela rezignovat. Navrhovatel je potřeba poskytnout alespoň základní srozumitelnou odpověď na jeho argumenty a vyvarovat se libovůle.

Pokud soud přijme výklad, který se odchyluje od doslovného znění zákona, musí vysvětlit důvody, které jej k tomu vedly. Je na něj tedy kladeno větší argumentační břemeno než v případě, kdy následuje jednoznačný doslovný výklad. Jinak poruší právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele FÜRST VON LIECHTENSTEIN STIFTUNG zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 206/2024-5033 ze dne 15. 10. 2024 a usnesení Okresního soudu v Břeclavi č. j. 8 C 349/2018-5020 ze dne 19. 8. 2024 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel a vedlejší účastník, kníže Hans Adam II. von und zu Liechtenstein, vedou restituční spor se státem a dalšími státními institucemi o rozsáhlý komplex nemovitých věcí na Břeclavsku. Nynější ústavní stížnost se týkala pouze úhrady soudního poplatku za dovolání. Okresní soud vyměřil soudní poplatek za dva různé žalobou uplatňované nároky; sporná výše poplatku se vztahovala k nároku z žaloby na určení vlastnického práva k nemovitostem. Podle položky 23 bodu 1 písm. d) sazebníku zákona o soudních poplatcích okresní soud stanovil soudní poplatek ve výši 1 120 000 Kč, tj. ve výši 14 000 Kč za každou z 80 nemovitostí.

Stěžovatelovy námitky směřující proti tomuto rozhodnutí nebyly úspěšné, stejně jako jeho návrh na vrácení přeplatku na soudním poplatku, který z opatrnosti zaplatil. Ten okresní soud zamítl napadeným usnesením. Stěžovatelovu odvolání krajský soud napadeným usnesením nevyhověl. Vyměření poplatku podle počtu nemovitostí (resp. podle počtu listů vlastnictví) podle něho odpovídalo běžné praxi, přičemž položka 23 bod 1 písm. d) sazebníku, na kterou odkazoval stěžovatel, a podle níž má soudní poplatek činit jen 14 000 Kč celkem, dopadá na „ostatní případy“.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že soudy nesprávně vyložily zákon o soudních poplatcích, použily nesprávnou položku sazebníku a nevypořádaly se s jeho argumenty.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Problematika soudních poplatků není zpravidla předmětem ústavní ochrany, i tak je však rozhodování

soudů v této oblasti součástí soudního řízení a spadá pod právo na přístup k soudu.

Jedním z klíčových prvků práva na soudní ochranu je povinnost soudů řádně odůvodňovat svá rozhodnutí. Její rozsah závisí na konkrétních okolnostech věci, přičemž soudy nemusejí vždy odpovědět na každou námitku účastníka řízení. Je však vždy třeba posoudit, zda argument, na který soud neodpověděl, byl pro posuzovanou věc relevantní a mohl mít vliv na výsledek řízení. Soudy nemusejí vždy následovat doslovný výklad textu zákona. Od doslovného znění se smí v určitých případech odchýlit, avšak musí se vyvarovat libovůle a odchýlení vysvětlit.

Soudy v nynější věci zcela pominuly argumentaci stěžovatele přesto, že předkládal relevantní a ne zjevně chybné důvody svědčící ve prospěch jeho výkladu. Poukazoval především na bod 4 položky 23 sazebníku, podle kterého se ve sporu o určení vlastnictví vybere poplatek podle bodu 1 písm. d) této položky, tedy v celkové – fixní – výši 14 000 Kč. Přesto, že tato úprava výslovně pamatuje na typ sporu, o který šlo ve stěžovatelově věci, a přesto, že na ni stěžovatel poukazoval, soudy ji zcela pominuly. Namísto toho se odchýlily od doslovného znění zákona a vyměřily poplatek mnohonásobně vyšší, aniž by však zároveň vysvětlily důvody, které je k odchýlení vedly.

Popsaným postupem soudů došlo k porušení stěžovatelova práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti částečně vyhověl a zrušil rozhodnutí okresního soudu o vrácení soudního poplatku i rozhodnutí krajského soudu o odvolání proti němu. V části, v níž se stěžovatel domáhal zrušení i dalších rozhodnutí okresního soudu, ji Ústavní soud odmítl jako nepřípustnou.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Tomáš Langášek. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1785/25

7. 8. 2025

Vyhověno

Langášek Tomáš

Změna rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření z hlediska náležitosti odůvodnění

Odvolací soud může změnit rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření pouze za předpokladu, že mimo jiné předloží zvláštní zdůvodnění, proč nebylo možné namísto toho rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Jinak poruší právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. Listiny základních práv a svobod.

Odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření není třeba doručovat jiným účastníkům, zejména pokud to není vhodné či účelné (například s ohledem na dosavadní vývoj řízení), nebo pokud by mohl být nevhodným doručením odvolání zmařen účel předběžného opatření. Takový postup není v rozporu s principem rovnosti účastníků dle čl. 37 odst. 3 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky V Zahradách 19, s. r. o., zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Městského soudu v Praze č. j. 15 Co 117/2025-30 ze dne 7. 4. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny.

Narativní část

Vedlejší účastník zakoupil od stěžovatelky bytovou jednotku, domníval se však, že má vady; proto od kupní smlouvy odstoupil a požadoval vrácení kupní ceny. V řízení ve věci samé podal vedlejší účastník návrh na vydání předběžného opatření, podle něž by se stěžovatelka měla zdržet nakládání se dvěma bytovými jednotkami v témže bytovém domě; návrh odůvodnil tvrzením, že stěžovatelka jednotky inzeruje k prodeji, a je proto obava, že se zbavuje veškerého majetku. Obvodní soud návrh na nařízení předběžného opatření zamítl, neboť obavu z ohrožení případného výkonu rozhodnutí neshledal.

Městský soud napadeným rozhodnutím rozhodnutí obvodního soudu změnil a předběžné opatření nařídil. Zjistil, že stěžovatelka byla založena pouze za účelem nákupu příslušného bytového domu, po jehož uskutečnění se předpokládala její likvidace. Její účel tak bude brzy naplněn, přičemž nebylo možné zaručit, že stěžovatelka neučiní prostředky z prodeje nedosažitelnými a nezanikne jako tzv. prázdná schránka. Spolu s doručením napadeného usnesení městský soud stěžovatelce doručoval i návrh vedlejšího účastníka na vydání předběžného opatření a jeho odvolání proti usnesení obvodního soudu.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že městský soud nařídil předběžné opatření, aniž by jí umožnil se jakkoliv vyjádřit. Podmínky pro jeho nařízení nebyly splněny a omezení z něho vyplývající jsou nepřiměřená.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

I přes svou zdrženlivost v oblasti přezkumu rozhodování o předběžných opatřeních Ústavní soud naznal, že s ohledem na povahu pochybení městského soudu byl jeho kasační zásah nezbytný.

Městský soud postupoval nesprávně již tím, že nerespektoval závěry nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/09, jímž Ústavní soud zrušil § 220 odst. 3 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 3. 2011, umožňující odvolacímu soudu změnit rozhodnutí o předběžném opatření. Dle nynější právní úpravy lze rozhodnutí o zamítnutí předběžného opatření v odvolacím řízení pouze potvrdit nebo zrušit. Jeho změna až na výjimky možná není.

Ačkoliv to v každém případě nemusí být důvodem k zásahu Ústavního soudu, je nezbytné, aby soudy při rozhodování o odvolání ve výše zmíněných věcech měly na paměti, že účastníci řízení, kteří nepodávali odvolání, a vůči nimž předběžné opatření směřuje, nemají žádnou možnost procesní obrany proti soudem uložené povinnosti. V tomto ohledu soudy mají povinnost zvažovat, zda je na místě odvolání zaslat ostatním účastníkům, či nikoliv. Při této úvaze musejí zohlednit především riziko zmaření navrhovaného předběžného opatření a vhodnost a účelnost takového postupu obecně.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 2606/23 Ústavní soud zdůraznil, že odvolací soud sice výjimečně může i změnit rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření, avšak pouze za předpokladu, že řádně odůvodní naplnění zákonných podmínek pro vydání předběžného opatření a předloží zvláštní důvody, proč nebyl možný standardní postup, tj. potvrzení či zrušení rozhodnutí nalézacího soudu. Takovým důvodem může být hrozba přímého, bezprostředního či nenapravitelného zásahu či znemožnění uspokojení navrhovatelem uplatňovaného nároku.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

V nynější věci městský soud svůj postup řádně neodůvodnil. V jeho rozhodnutí chybělo jakékoliv vysvětlení, proč změnil rozhodnutí obvodního soudu, a takové důvody nevyplyvaly ani ze spisu či vyjádření účastníků. Stejně tak z nich neplynuly žádné skutečnosti, které by vysvětlily, proč městský soud stěžovatelce nedoručoval odvolání vedlejšího účastníka ještě před svým rozhodnutím.

S ohledem na uvedené Ústavní soud uzavřel, že městský soud porušil stěžovatelčino právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a princip rovnosti účastníků dle čl. 37 odst. 3 Listiny. Ústavní stížnosti proto vyhověl a napadené usnesení zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Tomáš Langášek. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 424/25

26. 8. 2025

Vyhověno

Jirsa Jaromír

Subjektivní promlčecí lhůta u náhrady nemajetkové újmy způsobené porušením práva na účinné vyšetřování

Subjektivní promlčecí lhůta podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené porušením práva na účinné vyšetřování začne běžet nejdříve okamžikem, kdy je porušení tohoto práva s konečnou platností posouzeno příslušnými orgány. Pokud obecné soudy odvozují počátek běhu lhůty od doručení usnesení o odložení věci, porušují právo poškozeného na náhradu škody způsobené vadným výkonem veřejné moci dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Y. (jedná se o pseudonym) zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 26. 8. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 2632/2024-110 ze dne 19. 11. 2024, rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 16 Co 378/2023-52 ze dne 24. 1. 2024 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 45 C 200/2022-38 ze dne 5. 9. 2023 pro rozpor s čl. 36 odst. 3 Listiny.

Narativní část

Policie začala v roce 2014 vyšetřovat stěžovatelčino trestní oznámení o sexuálním zneužívání knězem v letech 2002 až 2014. Třikrát věc odložila s tím, že jednání podezřelého nenaplnilo skutkovou podstatu znásilnění ani sexuálního nátlaku. Obvodní státní zastupitelství přitom dvakrát nařídilo doplnění vyšetřování. V roce 2021 k podnětu stěžovatelky Městské státní zastupitelství uznalo, že vyšetřování nebylo důkladné a že jednání naplňovalo znaky trestného činu sexuálního nátlaku. Promlčecí lhůta však uplynula. Ústavní soud následně stížnost stěžovatelky odmítl pro nepřípustnost a zjevnou neopodstatněnost. ESLP v roce 2024 rozhodl, že Česká republika porušila články 3 a 8 Úmluvy. Orgány činné v trestním řízení nezohlednily zranitelnost stěžovatelky a nezajistily účinnou ochranu před nekonsenzuálními akty. ESLP přiznal stěžovatelce náhradu za nemajetkovou újmu ve výši 25 000 EUR. Ta poté podala návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem. V době vydání nálezu nebylo o návrhu rozhodnuto. Ústavní soud obnovu řízení povolil usnesením sp. zn. Pl. ÚS 27/25 ze dne 10. 9. 2025.

Stěžovatelka se po státu domáhala náhrady nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč podle zákona č. 82/1998 Sb. z důvodu nesprávného úředního postupu spočívajícího v opakovaném odložení trestní věci. Ministerstvo spravedlnosti její žádosti nevyhovělo. Obvodní soud žalobu zamítl, neboť neexistoval odpovědnostní titul a svůj nárok stěžovatelka uplatnila až po lhůtě. Městský soud uznal, že policejní orgán porušil právo stěžovatelky na účinné vyšetřování, proto šlo o nesprávný úřední postup. I přesto potvrdil zamítnutí žaloby pro uplynutí subjektivní promlčecí lhůty. Ta začala běžet okamžikem doručení rozhodnutí o odložení věci, proti kterému stěžovatelka nepodala stížnost. Nejvyšší soud dovolání odmítl. Uzavřel, že vědomost o vzniku újmy vzniká okamžikem, kdy je trestní řízení odloženo, nikoli sdělením nadřízeného orgánu o nesprávnosti postupu.

Stěžovatelka namítala, že soudy stanovily počátek běhu promlčecí lhůty formalisticky od doručení usnesení o odložení věci a tím jí znemožnily účinně uplatnit nárok.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Zákon č. 82/1998 Sb. je nutné interpretovat tak, aby poškozeným, zejména obětí sexuálního násilí, umožnil účinně uplatnit nárok na náhradu újmy vzniklé selháním státních orgánů při vyšetřování. Podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. se právo na náhradu nemajetkové újmy promlčí za 6 měsíců ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniku újmy. Šestiměsíční subjektivní promlčecí lhůta se nachází na samé hranici ústavnosti, neústavní však sama o sobě není.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Její aplikace proto vyžaduje citlivý přístup a vyvážení ochrany práv poškozeného s právní jistotou státu. Počátek běhu lhůty nastává okamžikem, kdy poškozený zjistil nepříznivé důsledky úředního postupu.

Odpovědnostním titulem při porušení práva na účinné vyšetřování je nezákonné rozhodnutí, zpravidla usnesení o odložení věci, případně rozhodnutí dozorového státního zastupitelství nebo vyřízení podnětu dohledovým státním zastupitelstvím. Podle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. má být takové rozhodnutí zrušeno či změněno, k čemuž může dojít u Ústavního soudu nebo ESLP. Může-li poškozený vlastní procesní aktivitou dosáhnout přezkumu a případného zrušení usnesení o odložení věci pro porušení práva na účinné vyšetřování, nelze počátek běhu promlčecí lhůty vázat na okamžik jeho doručení, případně na doručení rozhodnutí dozorového státního zástupce o zamítnutí stížnosti proti němu. Subjektivní promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve, než příslušné orgány posoudí, zda došlo k porušení práva na účinné vyšetřování. Odmítání odpovědnosti státu jen proto, že usnesení o odložení věci nebylo formálně zrušeno, je nepřijatelné, zejména pokud dohledové státní zastupitelství nebo jiné orgány samy porušení konstatovaly.

V projednávané věci obecné soudy rozhodly o promlčení stěžovatelčina nároku na náhradu újmy, neboť dle nich začala subjektivní lhůta běžet okamžikem doručení posledního usnesení o odložení věci.

Závěr o opožděnosti uplatnění nároku však učinily předčasně, protože nebylo rozhodnuto o všech prostředcích přezkumu postupu orgánů činných v trestním řízení. Je třeba vyčkat rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu na obnovu řízení, případně výsledku obnoveného řízení. Ústavní soud může napadená rozhodnutí zrušit, konstatovat porušení práva nebo návrh odmítnout. Teprve po jeho rozhodnutí bude jasné, v jakém rozsahu orgány činné v trestním řízení porušily právo stěžovatelky na účinné vyšetřování a jak se věc dále procesně vyvine. Až tehdy může lhůta pro uplatnění nároku na náhradu újmy začít běžet. Skutečnost, že ESLP již stěžovatelce přiznal náhradu újmy, neznamená nepřipustnost jejího nároku; poskytnutá náhrada se může zohlednit při určení výše případného dalšího zadostiučinění.

Ústavní soud uzavřel, že obecné soudy tím, že rozhodly o opožděnosti uplatněného nároku předčasně a žalobu stěžovatelky zamítly, porušily její právo na náhradu újmy způsobené vadným výkonem veřejné moci dle čl. 36 odst. 3 Listiny. Napadená rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jaromír Jirsa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 1279/25

26. 8. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Jirsa Jaromír

Přesvědčivé odůvodnění výše zadostiučinění za nesprávný úřední postup

Pokud obecný soud přesvědčivě neodůvodní výši zadostiučinění za délku vyvlastňovacího a kompenzačního řízení, poruší tím základní právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelů Pavla Gregůrka, Mileny Gregůrkové, Ing. Tadeáše Gregůrka a Kamily Gregůrkové zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 26. 8. 2025 ve znění opravného usnesení ze dne 16. 9. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 3905/2023-492 ze dne 26. 2. 2025, část výroku I., týkající se částky 28 516 Kč s příslušenstvím, a výroky II. a III. rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 19 Co 146/2023-392 ze dne 27. 6. 2023, ve znění opravného usnesení č. j. 19 Co 146/2023-408 ze dne 31. 8. 2023, pro porušení čl. 36 odst. 3 Listiny.

Ve zbytku ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Návrh na zrušení § 238 odst. 1 písm. h) a § 236 až § 243g občanského soudního řádu a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), odmítl jako zjevně neopodstatněný.

Narativní část

Stěžovatelé se v roce 2016 žalobou domáhali po státu náhrady nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení o vyvlastnění jejich pozemků a následných soudních řízení. Každý z nich požadoval 392 074 Kč. Po dobrovolném plnění státu ve výši 99 000 Kč pro každého pokračovalo řízení jen o zbytku nároků s příslušenstvím. Stěžovatelé v průběhu kompenzačního řízení tvrdili, že i toto řízení je nepřiměřeně dlouhé a má se promítnout do výše zadostiucnění.

Nalézací soud považoval vyvlastňovací řízení za dvě samostatná řízení, která byla zahájena samostatnými návrhy Ředitelství silnic a dálnic a nenavazovala na sebe. První řízení trvající 28 měsíců posoudil jako časově přiměřené. Druhé řízení od března 2003 do dubna 2017 označil za nepřiměřeně dlouhé a při výpočtu vyšel ze základní částky 15 000 Kč za rok (do dubna 2016, dle časového vymezení stěžovatelů), kterou modifikoval o kritéria podle § 31a odst. 3 zákona o odpovědnosti státu za škodu. Délku kompenzačního řízení nezohlednil s poukazem na opakované návrhy stěžovatelů na přerušování. Státu uložil zaplatit každému 73 516 Kč.

Odvolací soud potvrdil, že šlo o dvě samostatná řízení a první řízení přiměřenou dobu nepřesáhlo. Druhé řízení označil za extrémně dlouhé a pro výpočet zvolil základní částku 17 000 Kč za rok (do dubna 2016). Základní částku snížil o 20 % pro složitost věci a o 20 % pro vyšší počet instancí, navýšil o 5 % z důvodu postupu státních orgánů (pro průtah v řízení u krajského soudu), neuznal zvýšený význam věci, snížil o 5 % pro sdílenou újmu a zvýšil o 10 % pro délku kompenzačního řízení. Přiměřené zadostiucnění stanovil na 144 000 Kč pro každého. Po započtení již vyplacených 99 000 Kč přiznal 45 000 Kč a ve zbývající části označil žalobu za nedůvodnou. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelů odmítl a zamítl jejich návrh na podání návrhu na zrušení ustanovení § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti tvrdili, že zadostiucnění 144 000 Kč neodpovídá právu na náhradu dle čl. 36 odst. 3 Listiny u vyvlastňovacího řízení, které trvalo přes 17 let. Zároveň kompenzační řízení trvá od roku 2016 a dosud běží. Obecné soudy chybně vymezily dobu řízení a vadně použily kritéria § 31a odst. 3 zákona o odpovědnosti státu za škodu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podle čl. 36 odst. 3 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem. Rozhodování o zadostiucnění probíhá ve třech krocích: určení, zda se jednalo o nesprávný postup, zda vznikla újma v příčinné souvislosti a určení formy i výše zadostiucnění. Nesprávným úředním postupem státu je rovněž porušení práva na projednání věci soudy v přiměřené lhůtě. Při stanovení výše přiměřeného zadostiucnění se hodnotí kritéria, jako jsou délka, složitost, chování poškozeného, postup orgánů a význam věci. Ústavní soud přezkoumává, zda je zadostiucnění způsobilé plnit svou kompenzační funkci. Posuzuje také srozumitelnost a logiku odůvodnění, zejména požadavek na přezkoumatelnost soudního rozhodnutí. Koriguje jen extrémní závěry. Zadostiucnění nesmí být arbitrární ani formalistické, má odrážet individuální okolnosti a plnit i preventivní funkci.

Ústavní soud shledal, že soudy ústavně nesouladně odůvodnily přiměřenost částky 144 000 Kč ve smyslu čl. 36 odst. 3 Listiny. Za nepřipustný formalismus označil oddělené posouzení „dvou“ vyvlastňovacích řízení. Pro účely zadostiucnění je nutno zohlednit kontinuální nejistotu plynoucí z téhož záměru vyvlastnění od prvního oznámení. Délka vyvlastňovacího řízení byla extrémně dlouhá a volba základní částky 17 000 Kč ročně neodpovídala judikatuře. Snížení základní částky o celkem 40 % pro složitost právního posouzení a počet instancí odvolací soud určil svévolně, bez zdůvodnění a zjištění, zda vícestupňovost nevyvolalo pochybení státních orgánů. Naopak více než sedmiletou délku kompenzačního řízení zohlednil jen marginálně o 10 % bez vysvětlení. Jádrem vady je nepřezkoumatelnost „matematických operací“. Výsledná suma neplní kompenzační ani preventivní funkci.

Ústavní soud uzavřel, že civilní soudy svými rozhodnutími porušily základní právo stěžovatelů podle čl. 36 odst. 3 Listiny a napadená rozhodnutí Nejvyššího soudu a odvolacího soudu v části o výši zadostiucnění zrušil. Ve vztahu k rozsudku nalézacího soudu ústavní stížnost odmítl s ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů. Návrhy na zrušení části občanského soudního řádu a zákona o odpovědnosti státu za škodu odmítl jako zjevně neopodstatněné. Stěžovatelé neuvedli žádnou kvalifikovanou ústavněprávní argumentaci, která by neústavnost zákonů naznačovala.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jaromír Jirsa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1932/24

5. 8. 2025

Vyhověno

Příbáb Jiří

Zachování restitučního nároku v případě žádosti restituentů o finanční náhradu a jejího přijetí v určité výši

Pokud soud z hlediska práva na ochranu a uspokojení restitučního nároku činí rozdíl mezi oprávněnými osobami, které žádají o naturální náhradu dle § 11a odst. 1 zákona o půdě, a oprávněnými osobami, které žádají o finanční náhradu dle § 16 odst. 1 zákona o půdě, porušuje jejich právo na rovnost zaručené článkem 1 Listiny základních práv a svobod.

Žádostí o finanční náhradu dle § 16 odst. 1 zákona o půdě a jejím poskytnutím v částečné výši restituční nárok nezaniká, nebyl-li zjištěn jednoznačný projev vůle oprávněného se zbytku restitučního nároku vzdát. Pokud soud v takovém případě považuje restituční nárok oprávněného za vypořádaný a zaniklý, porušuje jeho právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na ochranu legitimního očekávání, že restituční nároky budou uspokojeny v zákonem stanoveném rozsahu dle článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 5. 8. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky Heleny Špatzové usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 959/2024-157 ze dne ze dne 17. 4. 2024, rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 16 Co 248/2022-129 ze dne 8. 11. 2023 a rozsudek Okresního soudu ve Vyškově č. j. 6 C 113/2022-100 ze dne 23. 9. 2022 pro rozpor s článkem 1, čl. 36 odst. 1 Listiny a článkem 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

Narativní část

V posuzované věci šlo o tytéž pozemky a obdobné řízení před obecnými soudy, jako v řízení o ústavní stížnosti sp. zn. II. ÚS 1186/24, ve které již Ústavní soud rozhodl vyhovujícím nálezem. I v této věci se zesnulý manžel stěžovatelky (oprávněný) v řízení před obecnými soudy žalobou domáhal nahrazení projevu vůle vedlejší účastnice k uzavření smlouvy o bezúplatném převodu zemědělských náhradních pozemků. Učinil tak poté, co již v roce 2010 byl jako restituent podle zákona o půdě uspokojen se svým nárokem na poskytnutí peněžité náhrady podle § 16 odst. 1 zákona o půdě částkou ve výši 29 994,40 Kč. Na základě nově zpracovaných znaleckých posudků však zjistil, že cena odňatého pozemku byla vyšší (2 585 750 Kč), neboť v době přechodu na stát byl vyvlastněný pozemek určen k výstavbě sídliště Černý Most II, ačkoli byl původně evidován jako pozemek zemědělský. Přecenění restitučního nároku však Česká republika – Státní pozemkový úřad (vedlejší účastnice) odmítla.

Obecné soudy žalobu zamítly s odůvodněním, že restituční nárok oprávněného na náhradu za nevydaný pozemek podle zákona o půdě stát vypořádal a zanikl tím, že mu vedlejší účastnice poskytla částečnou náhradu. Navíc jeho právo na přecenění restitučního nároku podléhá promlčení. Dovolání oprávněného Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné.

V ústavní stížnosti stěžovatelka jako právní nástupkyně nesouhlasila se závěry obecných soudů, že restituční nárok oprávněného byl bez ohledu na jeho správnou výši poskytnutím částečné finanční náhrady vyplacené v roce 2010 zcela vypořádan a tím zanikl či byl promlčen.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že závěry obsažené v nálezu sp. zn. II. ÚS 1186/24, stejně jako v nálezech sp. zn. III. ÚS 3111/23 a sp. zn. I. ÚS 2763/23, jsou pro posuzovanou věc závazné. Ústavní soud si je vědom, že obecné soudy v předmětné věci rozhodovaly dříve, než vydal výše odkazované nálezy, nicméně ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy je i samotný Ústavní soud při svém dalším rozhodování těmito nálezy vázán.

Proto zopakoval, že obecné soudy nemohou činit rozdíl mezi oprávněnými osobami žádajícími o naturální náhradu dle § 11a odst. 1 zákona o půdě, a těmi žádajícími o finanční náhradu dle § 16 odst. 1 zákona o půdě. Odlišné zacházení s těmito skupinami nemá legitimní důvod a je rozporné s článkem 1 Listiny. Přitom platí, že žádost o finanční náhradu dle § 16 odst. 1 zákona o půdě a jejím poskytnutím v neúplné výši restituční nárok nezaniká, nebyl-li zjištěn jednoznačný projev vůle oprávněného se zbytku restitučního nároku vzdát. V případě zjištění takové vůle je třeba vzhledem k okolnostem posoudit, zda jí lze přiznat příslušné právní účinky.

V dané věci oprávněnému vznikl nárok podle zákona o půdě na odškodnění za nevydaný pozemek; částečným plněním nezanikl ani nebyl promlčen. Závěr soudů, že restituční nárok zanikl, neboť byla poskytnuta částečná peněžité náhrada, odporuje smyslu a účelu restitučních předpisů a vyvolává další křivdy. Je proto nezbytné poskytnout odpovídající náhradu, nikoliv hledat způsoby, jak oprávněnému v poskytnutí zákonem stanovené náhrady zabránit.

Ústavní soud uzavřel, že pokud obecné soudy stěžovatelce jako právní nástupkyni oprávněného upřely právo na uspokojení restitučního nároku jen na základě toho, že byla oprávněnému v minulosti za tento nárok poskytnuta peněžitá náhrada v nesprávně nižší výši, čímž byl bezdůvodně znevýhodněn oproti restituentům s poskytnutou naturální náhradou, došlo k porušení práva oprávněného, a nyní stěžovatelky, na rovnost podle článku 1 Listiny, práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a práva na ochranu legitimního očekávání podle článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jiří Přibáň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Ústavní soud Itálie

Zákaz mezinárodní adopce pro jednotlivce

Nález sp. zn. 33/2025 ze dne 29. ledna 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Věc se týkala ústavnosti § 29-bis odst. 1 [zákona č. 184/1983, o adopci](#), dle kterého mezinárodní adopce náleží výhradně manželským párům. Žadatel, jenž splňoval všechny ostatní podmínky, namítal, že zákaz založený pouze na jeho osobním stavu odporuje principu rovnosti a zasahuje do jeho práva na rodinný život a rodičovství. Spor vyvolal rovněž otázku, zda absolutní vyloučení jednotlivců respektuje nejlepší zájem dítěte, který musí být při adopci určující.

Odůvodnění rozhodnutí

Ústavní soud zdůraznil, že ochrana rodiny podle článku 29 [Ústavy](#) a článku 8 Úmluvy neznamená, že stát může v případě adopce mechanicky upřednostnit manželský pár před jednotlivcem.

Zákonodárce smí nastavit pravidla, která zvýhodňují prostředí poskytující dítěti stabilitu, nesmí však vyloučit možnost posoudit způsobilost jednotlivce v konkrétním řízení. Paušální zákaz mezinárodní adopce pro jednotlivce popírá princip rovnosti, nerespektuje pluralitu rodinných forem a odporuje nejlepšímu zájmu dítěte, který může být někdy lépe naplněn právě adoptí jednotlivcem. Soud uznal, že stát má pozitivní závazek vytvářet právní rámec umožňující každému dítěti rodinnou péči, pokud ji biologičtí rodiče nezajistí. Ústavní soud proto zrušil část zákona č. 184/1983, která jednotlivce z mezinárodních adoptí vylučovala. Uložil obecným soudům, aby v každém řízení individuálně hodnotily způsobilost žadatele a především nejlepší zájem dítěte.

Uznání práva na dvojí mateřství u asistované reprodukce prováděné v zahraničí

Nález sp. zn. 68/2025 ze dne 10. března 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Věc se týkala páru tvořeného dvěma ženami, které podstoupily umělé oplodnění v zahraničí. Italský [zákon č. 40/2004, o umělém oplodnění](#), neumožňoval právní uznání druhé matky dítěte, která nebyla matkou biologickou, i když udělila souhlas s umělým oplodněním v zahraničí společně s biologickou matkou a aktivně se podílela na jeho výchově. Do rodného listu úřad zapsal pouze biologickou matku. Stěžovatelky žádaly, aby stát právně uznal druhou matku jako rodiče dítěte, a tím zajistil plné uplatnění rodičovských práv i ochranu zájmů dítěte.

Odůvodnění rozhodnutí

Soud konstatoval, že omezení uznání druhé „nebiologické“ matky porušuje práva dítěte na identitu a rodinný život podle článků 2, 3 a 30 [Ústavy](#) a mezinárodních úmluv. Zájem dítěte na uznání obou rodičů převažuje nad zákonnými překážkami, které nereflktují současnou společenskou realitu v rodinách. Ústavní soud zrušil část zákona č. 40/2004, která neumožňovala právní uznání druhé „nebiologické“ matky dítěte. Rozhodnutí zdůrazňuje, že stát musí aktivně chránit práva dítěte, zajistit mu vztah s oběma rodiči a respektovat rovnoměrnou péči a výchovu, a to i v rodinách s rodiči stejného pohlaví.

Ústavní soud Rakouska

Ústavnost inflační doložky v nájemních smlouvách podle zákona o ochraně spotřebitele

Nález sp. zn. G 170/2024-17, G 37-38/2025-11 ze dne 24. června 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Dvě realitní společnosti podaly ústavní stížnost požadující zrušení ustanovení [zákona o ochraně spotřebitele](#) („KSchG“) upravujícího doložky o zachování hodnoty v nájemních smlouvách. Jedna ze stěžovatelek je pronajímatelkou bytu ve Vídni, jehož nájemce požaduje vrácení části nájemného a ve sporu před okresním soudem uspěl.

Nájemce argumentoval, že podle jeho názoru neplatné ustanovení o inflační doložce v nájemní smlouvě vedlo k tomu, že zaplatil příliš vysoké nájemné. Opřel se přitom o ustanovení zákona o ochraně spotřebitele (§ 6 odst. 2 bod 4 KSchG). Podle tohoto ustanovení jsou inflační doložky ve smlouvách o poskytnutí služeb, které mají být poskytnuty do dvou měsíců od uzavření smlouvy, neplatné, pokud podnikatel neprokáže, že tato doložka byla individuálně sjednána.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Z judikatury Nejvyššího soudu ([OGH 21.3.2023, 2 Ob 36/23t, 24.5.2023, 8 Ob 37/23h](#)) od roku 2023 vyplývá, že se toto ustanovení zákona o ochraně spotřebitele vztahuje také na tzv. trvalé závazky, a tedy i na nájemní smlouvy. Pokud chce podnikatel mít možnost zvýšit dohodnuté nájemné již během dvou měsíců od uzavření nájemní smlouvy, musí to individuálně sjednat se spotřebitelem (§ 6 odst. 2 bod 4 KSchG). Nestačí, že taková doložka je obsažena pouze v obchodních podmínkách podnikatele nebo v předem vyhotoveném formuláři smlouvy.

Odůvodnění rozhodnutí

Rakouský ústavní soud zamítl stížnost jako neopodstatněnou.

Koncesionářské poplatky v souladu s ústavou

Nález sp. zn. E 4624/2024-15 ze dne 25. června 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Stěžovatel napadl u Ústavního soudu Rakouska novou právní úpravu financování veřejnoprávního rozhlasového a televizního vysílání tzv. [ORF-Beitrags-Gesetz](#). Österreichischer Rundfunk („ORF“) je rakouská veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost. Společnost ORF-Beitrags Service GmbH je na základě tohoto zákona oprávněna vybírat koncesionářský poplatek. U fyzických osob se poplatek vybírá za každou tuzemskou adresu, na které je zapsána alespoň jedna plnoletá osoba s hlavním bydlištěm na území Rakouska. Poplatek se vztahuje také na podnikatelskou sféru. Stěžovatel považoval tento zákon za protiústavní především pro rozpor se zásadou rovnosti. Namítal, že domácnosti nevyužívající obsah ORF jsou finančně zatíženy poplatkem ORF stejně jako domácnosti, které nabídku ORF využívají.

Odůvodnění rozhodnutí

Rakouský ústavní soud stížnost zamítl. Podle [federálního ústavního zákona o zajištění nezávislosti rozhlasového a televizního vysílání](#) z roku 1974 musí zákonodárce uspořádat rozhlasové a televizní vysílání tak, aby byla plně zaručena svoboda veřejné diskuse prostřednictvím rozhlasového a televizního vysílání. Ústavní soud zdůraznil, že je v zájmu celé společnosti, aby rozhlasové a televizní vysílání plnilo svou zvláštní demokratickou a kulturní úlohu.

Připustil sice, že § 6 odst. 2 bod 4 KSchG zasahuje do vlastnického práva pronajímatele, nicméně ustanovení slouží legitimním cílům ochrany spotřebitele, které jsou ve veřejném zájmu, a není nepřiměřené.

Pronajímatel nebo podnikatel mají v zásadě možnost předvídat vývoj cen v následujících dvou měsících po uzavření smlouvy. Jejich zájem na zachování finanční hodnoty je proto pro toto období méně podstatný než zájem spotřebitele na tom, aby v tomto období nemusel platit vyšší cenu. Není rovněž protiústavní, že zakázaná inflační doložka se stává zcela neplatnou. Tento právní důsledek odpovídá cíli odradit podnikatele od používání takových doložek a je odůvodněn typicky slabším postavením spotřebitele při sjednávání smluv. Ustanovení zákona o ochraně spotřebitele tedy není v rozporu s ústavou.

Plnění tohoto úkolu umožňuje potenciálním uživatelům kdykoli a kdekoli – obvykle ve svém vlastním bydlišti – přistupovat k veřejně dostupné nabídce ORF.

Zákonodárce proto neporušuje zásadu rovnosti, pokud možnost využívat nabídku ORF spojuje s poplatkem, který se vztahuje na domácnosti s trvalým bydlištěm v Rakousku a zahrnuje i podnikatelskou sféru.

Zásada rovnosti rovněž nevyžaduje, aby byl příspěvek vázán na skutečné využití nabídky; rozhodující je pouze to, že osoby povinné k jeho placení mají možnost veřejnou službu využívat. Tuto možnost má i ten, kdo nevlastní televizní nebo rozhlasový přijímač, protože nabídka ORF je šířena na celém území spolkové republiky a komunikační technologie jsou natolik rozvinuté, že osoby povinné k placení příspěvku mohou k nabídce přistupovat s minimálním úsilím.

Ústavní soud proto uzavřel, že ORF-Beitrags-Gesetz z roku 2024 a tím i poplatek ORF, jakož i způsob jeho stanovení jsou v souladu s ústavou. Ústavní soud proto uzavřel, že ORF-Beitrags-Gesetz z roku 2024 a tím i poplatek ORF, jakož i způsob jeho stanovení jsou v souladu s ústavou.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Spolkový ústavní soud

Povinnost univerzity uzavřít s postdoktorandskými výzkumníky smlouvu na dobu neurčitou je zásahem do akademické svobody

Usnesení sp. zn. 1 BvR 368/22 ze dne 25. června 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Spolkový ústavní soud posuzoval ústavnost ustanovení [berlínského zákona o vysokoškolském vzdělávání](#), které lze shrnout takto: „*Pokud dosáhne postdoktorandský výzkumný pracovník na konci smluvního období stanovené kvalifikace, musí s ním veřejná vysoká škola uzavřít pracovní smlouvu na dobu neurčitou.*“ [Federální zákon o výzkumných pracovnících](#) takovou povinnost neukládá. Stěžovatelkou byla berlínská veřejná vysoká škola. Ustanovení podle ní zasáhlo do akademické svobody garantované čl. 5 odst. 3 věty první [Základního zákona](#).

Odůvodnění rozhodnutí

Ochraně akademické svobody podléhají také personální rozhodnutí, jimiž univerzity ovlivňují proces akademického výzkumu a výuky.

Možnost uzavírat pracovní poměry na dobu určitou je pro kvalifikační fázi zásadní a její omezení by negativně ovlivnilo rozvoj akademické obce. Napadené ustanovení přímo omezuje akademickou svobodu univerzit.

Ačkoliv oblast pracovního práva představuje společnou zákonodárnou pravomoc, spolková země nebyla v tomto konkrétním případě oprávněna dané ustanovení přijmout. Federální zákonodárce totiž již oblast pracovních smluv postdoktorandských výzkumných pracovníků s definitivní platností upravil, přičemž z legislativních materiálů jasně vyplývá, že podobné ustanovení záměrně nezahrnul. Lze proto uzavřít, že napadené ustanovení v daném případě nespadá do legislativní pravomoci spolkové země a je formálně protiústavní.

Použití základny Ramstein pro americké dronové útoky nezakládá odpovědnost Německa za porušení práv obětí v Jemenu

Nález sp. zn. 2 BvR 508/21 ze dne 15. července 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Letecká základna Ramstein je vojenské letiště, které se souhlasem Spolkové vlády využívají ozbrojené síly USA. Součástí je retranslační stanice, která slouží mj. k provozu ozbrojených bezpilotních letounů (dronů) v zahraničí. Stěžovatelé jsou jemenskými občany, jejichž příbuzní zemřeli při útoku amerického dronu v Jemenu. Požadovali, aby Spolková republika Německo zabránila USA využívat leteckou základnu k nasazení dronů na území Jemenu. Ve věci rozhodovaly tři instance správních soudů, z nichž pouze druhá stěžovatelům vyhověla. Stěžovatelé tvrdili, že Spolková republika Německo zasáhla do jejich práva na život a ochranu před fyzickým násilím podle čl. 2 odst. 2 věty první [Základního zákona](#).

Odůvodnění rozhodnutí

Spolkový ústavní soud vymezil, že Německo má povinnost chránit život a integritu jen v případech, kdy zásah souvisí s jeho státní mocí a hrozí systematické porušování mezinárodního práva. V projednávaném případě takové propojení ani závažné riziko neshledal. Rozhodnutí zároveň zdůrazňuje, že vláda má v oblasti zahraniční politiky a bezpečnosti značnou volnost a nemůže být automaticky odpovědná za veškerou činnost spojenců. Přes odmítnutí stížnosti soud připustil možnost budoucího přezkumu, pokud by se situace změnila a nastala vážná porušení základních práv.

European Human Rights Law Review

Issue 4/2025

Alaattinoğlu, Daniela

Ragnarsson, Kári Hólmur

A Castle in the Sky? The Icelandic Ban on Non-Therapeutic, Non-Consensual Interventions on Intersex Children in Context (str. 408-425)

Hrad v oblacích? Islandský zákaz neterapeutických, nevyžádaných zásahů u intersexuálních dětí v kontextu (*intersexualita; sexuální menšiny; lékařské zákroky; informovaný souhlas; tělesná a duševní integrita; zásah do osobní integrity; sexualita; gender; identifikace osob; identita; práva dítěte; Island*)

Hochmann, Thomas

Judge Yüksel's Way: Bad-Faith Regimes And The Dangers Of Subsidiarity (str. 426-446)

Přístup soudkyně Yüksel: Režimy špatné víry a nebezpečí subsidiarity (*Evropský soud pro lidská práva; subsidiarita; princip subsidiarity; interpretace práva; zneužití práva; ochrana základních práv a svobod*)

Loveland, Ian

What Calling Iain Duncan Smith 'Tory Scum' Tells Us About the Role of Articles 10 and 11 in Public Protest Prosecutions: a Question of 'Nuance' or a Fog of Uncertainty? (str. 447-470)

Co nám říká označení Iaina Duncana Smithe za „konzervativní špínu“ o roli článků 10 a 11 při trestním stíhání veřejných protestů: otázka „nuance“ nebo mlha nejistoty? (*demonstrace; právo na demonstraci; shromažďovací právo; svoboda projevu; svoboda slova; veřejný pořádek; princip proporcionality; Velká Británie*)

McQuigg, Ronagh

The COVID-19 pandemic and the European Court of Human Rights: the need for a broad margin of appreciation (str. 471-485)

Pandemie covidu-19 a Evropský soud pro lidská práva: potřeba širokého prostoru pro uvážení (*koronavirus; koronaviry; epidemie; Evropský soud pro lidská práva; prostor pro uvážení; proporcionalita; princip proporcionality; vyvažování; ochrana zdraví; ochrana veřejného zdraví; ochrana života a zdraví*)

Beadsworth, Jack

BB v Slovakia (App. No. 48587/21)

Consciously Refraining from Investigating Human Rights Trafficking: Prostitution, Abuse of Vulnerability, and the Obligation to Conduct Effective Investigation (str. 498-505)

BB proti Slovensku (stížnost č. 48587/21)

Vědomé zdržování se vyšetřování porušování lidských práv: prostituce, zneužívání zranitelnosti a povinnost vést účinné vyšetřování

(*Evropský soud pro lidská práva; judikatura ESLP; pozitivní závazky; pozitivní povinnosti; obchodování s lidmi; prostituce; sexuální služby; nucená práce; ohrožené osoby; policejní vyšetřování; Slovensko*)

International & Comparative Law Quarterly

Vol. 74, Issue 2, April 2025

Urs, Priya

The Articulation of Obligations Erga Omnes and Erga Omnes Parties by the International Court of Justice: Coherence or Confusion? (str. 257-286)

Vymezení závazků erga omnes a erga omnes partes Mezinárodním soudním dvorem: koherence, nebo zmatek? (*mezinárodní právo; mezinárodní právo veřejné; mezinárodní smlouvy; mezinárodní úmluvy; mezinárodní právní mechanismy; Mezinárodní soudní dvůr; Organizace spojených národů*)

Lando, Massimo

Provisional Measures and the End of Prima Facie Jurisdiction (str. 319-348)

Předběžná opatření a zánik prima facie jurisdikce

(mezinárodní právo; mezinárodní právo veřejné; Mezinárodní soudní dvůr; předběžné opatření; jurisdikce; příslušnost soudů)

Seppänen, Samuli

Smith, Ewan

The New Chinese Doctrine of Non-Intervention (str. 377-408)

Nová čínská doktrína nezasahování

(intervence; mezinárodní bezpečnost; mezinárodní konflikty; mezinárodní politika; mezinárodní právo; mezinárodní vztahy;

suverenita; suverenita státu; zdrženlivost; Čína)

Modern Law Review

Vol. 88, No. 4, July 2025

Sharpe, Alex

Deceptive Sex: Rethinking Consent from the Gender Margins (str. 689-711)

Záludný sex: přehodnocení souhlasu z genderové perspektivy marginalizovaných

(znásilnění; nezákonné donucení; pohlavní zneužívání; sexuální delikty; transsexuálové; změna pohlaví; gender; sexuální orientace; sexuální menšiny; rovnost pohlaví; soukromý život)

Kampourakis, Ioannis

A Post-Neoliberal European Order? Public Purpose and Private Accumulation in Green Industrial Policy

(str. 769-803)

Post-neoliberální evropský řád? Veřejný zájem a soukromé hromadění v zelené průmyslové politice

(neoliberalismus; ekonomická globalizace; tržní ekonomika; konkurenceschopnost; tržní ekonomika; tržní mechanismus; politická ekonomie; ochrana životního prostředí; ochrana ovzduší)

Human Rights Quarterly

Vol. 47, Issue 3, August 2025

Çalı, Başak

Galand, Alexandre Skander

A Tale of Disregard? Reception of the Jurisprudence of the United Nations Committee on the Rights of Persons with Disabilities before the European Court of Human Rights (str. 394-425)

Příběh lhostejnosti? Přijetí judikatury Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením Evropským soudem pro lidská práva

(Úmluva o právech osob se zdravotním postižením; práva osob s postižením; Evropský soud pro lidská práva; judikatura ESLP; právo na bydlení; způsobilost k právním úkonům)

Jakobsen, Line Jespersgaard

Hansen, Thomas Obel

Gissel, Line Engbo

'Calling for Inclusion': Negotiating Boundaries in the Transitional Justice Script (str. 426-452)

„Výzva k inkluzi“: vyjednávání hranic v rámci scénáře tranzitivní spravedlnosti

(tranzitivní spravedlnost; přechodné soudnictví; inkluze; právní odpovědnost; ochrana životního prostředí; odpovědnost; trestní odpovědnost právnických osob; trestné činy proti životnímu prostředí)

Marrero, Danny

Is the Right to a Stable Climate System Necessary for the Preservation of Our System of Rights and Liberties? (str. 453-476)

Je právo na stabilní klimatický systém nezbytné pro zachování našeho systému práv a svobod?

(životní prostředí; právo na příznivé životní prostředí; kolektivní ochrana práv; klimatický aktivismus; ochrana životního prostředí; klimatické změny; globální oteplování)

Juristen Zeitung

15/16, 8. August 2025

Mittwoch, Anne-Christin

Rechtsprechung am Kippunkt: Das Klima-Urteil des OLG Hamm im Fall Lliuya gegen RWE (str. 723-726)

Judikatura v bodě zlomu: rozsudek Vrchního zemského soudu v Hammu ve věci Lliuya proti RWE týkající se klimatu (německé soudnictví; klimatické změny; životní prostředí; kauzalita; vlastnictví; emise; německé občanské právo; podnikatelské subjekty)

Neue Juristische Wochenschrift

30/2025, 17. Juli 2025

Schirmer, Jan-Erik

Klimaklage gegen RWE erfolgreich gescheitert (str. 2130-2133)

Klimatická žaloba proti RWE skončila neúspěchem

(klimatické změny; žaloba; ochrana životního prostředí; životní prostředí; emise; globální oteplování; Německo; německé právo; podnikání; občanské právo; občanský zákoník; BGB)

31/2025, 24. Juli 2025

BVerfG 27.03.25 – 2 BvR 829/24

Berufungshauptverhandlung in Abwesenheit des Angeklagten und eines Verteidigers (str. 2232-2237)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 2 BvR 829/24 ze dne 27. 3. 2025

Odvolací hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného a obhájce

(Spolkový ústavní soud; hlavní líčení; Německo; obhájce; obžalovaný; trestní řízení; trestní řád; spravedlivý proces; právo na obhajobu; zastoupení; právo na spravedlivý proces; odsouzení)

33/2025, 7. August 2025

Rimmelspacher, Bruno

Breiter, Marcel

Das Berufungsgericht zwischen Selbstentscheidung und Zurückverweisung (str. 2360-2364)

Odvolací soud mezi vlastním rozhodnutím a vrácením věci

(občanské soudní řízení; Německo; německé právo; odvolací řízení; odvolací soud; občanský soudní řád; výjimky; Spolkový soudní dvůr; vrácení věci)

EuGH 12.06.25 – C-219/24

National angeordnete Impflpflicht für bestimmte Berufsgruppen (str. 2385-2387)

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-219/24 ze dne 12. 6. 2025

Národně nařízená povinnost očkování pro určité skupiny povolání

(očkování; Soudní dvůr Evropské unie; směrnice EU; povolání; profesní skupiny; bezpečnost a ochrana zdraví při práci; zaměstnanci; zaměstnavatelé; záchranná služby; zdravotnický personál; ochranná opatření; Listina základních práv EU; koronavirus; koronaviry; biologické materiály)

BVerfG 27.02.25 – 1 BvR 115/24

Erfolglose Verfassungsbeschwerde gegen Erhebung einer Sportwettensteuer (str. 2388-2389)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 1 BvR 115/24 ze dne 27. 2. 2025

Neúspěšná ústavní stížnost proti zavedení daně ze sportovních sázek

(Spolkový ústavní soud; ústavní stížnost; daň; daňová povinnost; sport; sázkové hry; sázky; Německo; základní zákon; ústavní právo; spravedlnost)

34/2025, 14. August 2025

Mantz, Reto

Die Entwicklung des Internetsrecht (str. 2438-2443)

Vývoj internetového práva

(Evropský soudní dvůr; judikatura ESD; Evropský soud pro lidská práva; elektronická zařízení; soutěžní právo; ochrana osobnosti; ochrana osobních údajů; telekomunikační právo; právo duševního vlastnictví; elektronický obchod; odstoupení od smlouvy; judikatura v právních odvětvích)

BVerfG 29.04.2025 – 2 BvR 1440/23

Verfassungsbeschwerde gegen Revisionsurteil in Dieselverfahren (str. 2455-2459)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 2 BvR 1440/23 ze dne 29. 4. 2025

Ústavní stížnost proti rozsudku dovolacího soudu v řízení ohledně emisního skandálu (Dieselgate)

(Spolkový ústavní soud; německé ústavní právo; náhrada škody; obchodněprávní vztahy; zákonný soudce; odpovědnost)

35/2025, 21. August 2025

Rütz, Eva Maria K.

Voigt, Jana Anna

Zentrale Fortentwicklungen des Mutterschutzes unter Berücksichtigung der MuSchG-Novelle 2025

(str. 2505-2509)

Zásadní pokrok v oblasti ochrany mateřství s ohledem na novelu zákona o ochraně mateřství (MuSchG) z roku 2025

(mateřství; vývoj práva; úmysl zákonodárce; pracovněprávní ochrana)

BVerfG 20.02.2025 – 1 BvR 1493/21

Fortgeltungsanordnung einer verfassungswidrigen Norm (str. 2540-2542)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 1 BvR 1493/21 ze dne 20. 2. 2025

Nařízení pokračující platnosti protiústavní právní normy

(Spolkový ústavní soud; dědické právo; ochrana vlastnictví; darovací daň; finančněprávní vztahy)

36/2025, 28. August 2025

Cybersicherheit als Produkteigenschaft – der Cyber Resilience Act der EU (str. 2577-2582)

Kybernetická bezpečnost jako vlastnost výrobku – nařízení EU o kybernetické odolnosti

(nařízení EU; kybernetická bezpečnost; kybernetické právo; bezpečnost výrobků; výroba; digitální prvek; digitalizace; Evropská unie; právo Evropské unie)

37/2025, 4. September 2025

BVerfG 23.06.25 – 1 BvR 1718/24

Pflicht zur Nutzung des beSt (str. 2686-2689)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 1 BvR 1718/24 ze dne 23. 6. 2025

Povinnost používat zvláštní elektronickou schránku daňového poradce

(daňový poradce; právo na slyšení před soudem; právo na soudní ochranu; Spolkový ústavní soud; Německo; německé právo; aktivní povinnost; zvláštní elektronická schránka; elektronická pošta; finanční soudnictví; elektronická komunikace; daňové poradenství; základní zákon)

NJW Spezial

17/2025, 21. August 2025

Verfassungswidrigkeit des Berliner Hochschulgesetzes (str. 530)

Protiústavnost berlínského zákona o vysokých školách

(vysoké školy; vysoké školství; Německo; německé právo; německé soudnictví; základní zákon; ústavní právo; učitelé; zaměstnání; pracovní smlouvy; pracovní poměr; pracovní právo; kvalifikace; spolkové právo; spolková země; svoboda vědeckého bádání; legislativní kompetence)

18/2025, 4. September 2025

BVerfG zu Quellen-TKÜ und Online-Durchsuchung – Trojaner II (str. 568)

Spolkový ústavní soud k odposlechům u zdroje a online prohlídkám – Trojaner II

(Německo; Spolkový ústavní soud; telekomunikace; telekomunikační zařízení; odposlechy; sledování; monitorování; trestní řád; trestní řízení; vyšetřování; software; právo na informační sebeurčení; právo na soukromý život; přiměřenost; trestné činy; internet; základní zákon; ústavní právo; omezení základních práv)

Deutsches Verwaltungsblatt

16, 15. August 2025

Kloepfer, Michael

Rehm, Philipp

Untermaßverbot: Vom Grundrechtsschutz vor dem Staat zum Grundrechtsschutz durch den Staat?

(str. 1006-1011)

Zákaz nedostatečně přijatých opatření: od ochrany základních práv před státem k ochraně základních práv státem?

(ochrana základních práv; ochrana základních práv a svobod; stát a svoboda; Spolkový ústavní soud; judikatura ústavních soudů; vyvažování; zákonodárce)

17, 1. September 2025

Speyer, David Roth-Isigkeit

Ordnung von Kommunikationsräumen und Medien (str. 1059-1067)

Uspořádání komunikačních prostorů a médií

(demokracie; politická kultura; individualismus; digitální trh; ekonomické aspekty; regulace; rizikové faktory; parlamentní kontrola)

von Weschpfennig, Armin

Umwelt, Klima und Energie – staatliche Verantwortung zwischen Regulierung und Markt (str. 1068-1077)

Životní prostředí, klima a energie – odpovědnost státu mezi regulací a trhem

(životní prostředí; energetika; energetická infrastruktura; ekonomické zdroje; emise; emisní povolenky; německý Spolkový sněm; politické aspekty práva)

Österreichische Jurist:innenzeitung

11/2025

Hörtenhuber, Helmut

Dörnhöfer, Stefanie

Entscheidungen des VfGH – zweites Halbjahr 2024 (str. 648-654)

Rozhodnutí Ústavního soudního dvora – druhé pololetí 2024

(ústavní soud – Rakousko; judikatura ústavních soudů; judikatura v právních odvětvích; trestní právo; správní právo; sociální práva; civilní právo; energetika; parlament)

Bulletin analytického odboru Ústavního soudu
09/2025

Připravili (v abecedním pořadí):

Petra Fousková, Tereza Franková, Petra Havlíková, Robert Jakubíček, Markéta Krčálová, Jan Martínek, Lucie Matoušová, Tereza Ordeltová, Viktória A. Sutórisová, Jan Zahradníček

Editace: Monika Hanych, Tereza Franková
Grafika: Jan Zahradníček

Fotografie exteriéru Ústavního soudu na titulní a poslední straně: © David Bernard